

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту
(повна назва факультету)
Кафедра менеджменту та адміністрування
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: «Дослідження напрямів зростання прибутковості діяльності підприємства, на прикладі ТОВ «Сидорівський Бровар»

Виконав(ла): студент(ка) VI курсу, групи БМм-61
спеціальності 073 «Менеджмент»

(шифр і назва спеціальності)

	(підпис)	Серединський В.Р. (прізвище та ініціали)
Керівник	(підпис)	Гарматюк О.О. (прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	(підпис)	Мосій О.Б. (прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	(підпис)	Сороківська О.А. (прізвище та ініціали)
Рецензент	(підпис)	Дудкін П.Д. (прізвище та ініціали)

Тернопіль
2024

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет Факультет економіки та менеджменту
(повна назва факультету)
Кафедра Кафедра менеджменту та адміністрування
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Дороківська О.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня магістр
(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 073 «Менеджмент»
(шифр і назва спеціальності)

студенту Серединському Віталію Руслановичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Дослідження напрямів зростання прибутковості діяльності підприємства, на прикладі ТОВ «Сидорівський Бровар»

Керівник роботи Гарматюк О.О., к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від «12» вересня 2024 року № 4/7-916

2. Термін подання студентом завершеної роботи 3 грудня

3. Вихідні дані до роботи звіти про виробництво сільськогосподарської продукції, звіти про

фінансові результати, бухгалтерські баланси підприємства, калькуляції продукції, звіти про виробництво продукції, звіти з праці, інші дані діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар»

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні засади прибутковості діяльності підприємства

2. Аналіз прибутковості діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар»

3. Шляхи зростання прибутковості діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар»

4. Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

Посівні площі сільгоспкультур ТОВ «Сидорівський Бровар». Валовий збір та урожайність сільськогосподарських культур товариства. Структура виробництва продукції рослинництва.

Динаміка формування фінансових результатів господарської діяльності. Структура операційних витрат товариства. Виробнича собівартість продукції рослинництва. Витрати на виробництво тваринницької продукції. Структура витрат на виробництво тваринницької продукції. Розрахунок показника рентабельності виробництва. Динаміка рентабельності загальних активів, основних фондів та оборотних активів. Розрахунок показників рентабельності продажів. Динаміка рентабельності власного капіталу. Алгоритм оцінювання прибутковості. Перспективні напрями підвищення прибутковості вирощування пшениці. Показники економічної ефективності

впровадження вирощування нового сорту пшениці озимої. Витрати на придбання технологічної лінії з виробництва кукурудзяної крупи собівартості пшениці. Показники економічної ефективності впровадження вирощування нового сорту. Витрати на придбання технологічної лінії з виробництва кукурудзяної крупи. Прогнозні економічні результати ТОВ при налагодженні виробництва кукурудзяної крупи. Перспективні сфери використання сучасних інформаційних технологій для зростання прибутковості

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ IV Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях	Шерстюк Р.П., д.е.н., доцент		
	Стручок В.С., старший викладач		

7. Дата видачі завдання 17 вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
	Вступ	вересень 2024	виконано
	Розділ 1 Теоретичні засади прибутковості діяльності підприємства	вересень 2024	виконано
	Розділ 2 Аналіз прибутковості діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар»	жовтень 2024	виконано
	Розділ 3 Шляхи зростання прибутковості діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар»	листопад 2024	виконано
	Розділ 4 Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях	листопад 2024	виконано
	Висновки та пропозиції	листопад 2024	виконано
	Бібліографія	листопад 2024	виконано

Студент

(підпис)

Серединський В.Р.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Гарматюк О.О.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

«Дослідження напрямів зростання прибутковості діяльності підприємства, на прикладі ТОВ «Сидорівський Бровар»

Магістерська робота: 74 с., 18 рис., 14 табл., 35 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процес формування прибутковості діяльності підприємства ринкових умовах.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні, економічно-організаційні аспекти забезпечення прибутковості діяльності сільськогосподарського підприємства.

Мета дослідження - виявлення напрямів зростання прибутковості діяльності сільськогосподарського підприємства.

Методи дослідження: системний аналіз, метод абстракції, табличні та графічні методи, діалектичний метод, метод узагальнення.

У роботі проведене дослідження напрямів зростання прибутковості діяльності сільськогосподарського підприємства на прикладі ТОВ «Сидорівський Бровар». Зокрема, викладено пропозиції щодо нарощування прибутковості за рахунок впровадження у роботі господарства вирощування нового сорту озимої пшениці, обґрунтовано заходи щодо забезпечення підвищення прибутковості роботи товариства шляхом впровадження виробництва кукурудзяної крупи, внесено пропозиції щодо удосконалення використання інформаційних технологій у діяльності досліджуваного підприємства.

Розроблені пропозиції можуть бути впроваджені у роботі ТОВ «Сидорівський Бровар».

Ключові слова: прибутковість, показники прибутковості, чинники формування прибутковості, напрями підвищення прибутковості.

SUMMARY

«Study of some directions of the enterprise profitability increase (LLC «Sydorivskyi Brovar» as a case study)

Master's thesis: 74 pp., 18 Fig., 14 Table, 75 references.

The object of research is the process of forming the profitability of the enterprise in market conditions.

The subject of research is theoretical and methodological, economic and organizational aspects of ensuring the profitability of the agricultural enterprise.

The purpose of the study is to identify the directions of increasing the profitability of the agricultural enterprise.

Research methods: system analysis, abstraction method, tabular and graphical methods, dialectical method, generalization method.

The work conducted a study of the directions of increasing the profitability of the agricultural enterprise using the example of LLC "Sydorivsky Brovar". In particular, proposals are made to increase profitability by introducing the cultivation of a new variety of winter wheat into the farm's work, measures are justified to ensure an increase in the profitability of the company's work by introducing the production of corn grits, proposals are made to improve the use of information technologies in the activities of the studied enterprise.

The developed proposals can be implemented in the work of LLC «Sydorivskyi Brovar».

Key words: profitability, profitability indicators, factors of profitability formation, directions of increasing profitability.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1 Наукові основи поняття прибутковості діяльності підприємства.....	9
1.2 Сучасні науково-методологічні підходи до оцінювання та прогнозування рівня прибутковості підприємства.....	14
1.3 Напрями підвищення прибутковості підприємства.....	19
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «СИДОРІВСЬКИЙ БРОВАР».....	24
2.1 Загальна характеристика роботи товариства.....	24
2.2 Аналіз формування прибутку та затрат ТОВ «Сидорівський Бровар».....	28
2.3 Оцінка рівня прибутковості діяльності товариства.....	38
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «СИДОРІВСЬКИЙ БРОВАР».....	45
3.1 Оптимізація прибутковості за рахунок впровадження у роботі господарства вирощування нового сорту озимої пшениці.....	45
3.2 Заходи щодо забезпечення підвищення прибутковості роботи товариства шляхом впровадження виробництва кукурудзяної крупи.....	53
3.3 Впровадження сучасних інформаційних технологій як напрям забезпечення зростання прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар».....	56
РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	61
4.1 Заходи з охорони праці на ТОВ «Сидорівський Бровар».....	61
4.2 Оцінка стійкості роботи суб'єкта господарювання до впливу уражаючих факторів ядерного (техногенного) вибуху.....	64
ВИСНОВКИ.....	69
БІБЛІОГРАФІЯ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі забезпечення прибуткової діяльності підприємства виступає необхідною умовою його успішної роботи, так як прибуток є важливим мотивом, рушійною силою діяльності підприємств, що дозволяє їм утримувати свої позиції на ринку, а також забезпечувати свій динамічний розвиток в умовах конкуренції. Отже, прибутковість підприємства відображає ефективність функціонування підприємств різних форм власності, даючи характеристику їх роботи. Слід враховувати, що досягнення прибуткової роботи вимагає постійного удосконалення діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення стратегічних задань їх розвитку.

Об'єкт дослідження – процес формування прибутковості діяльності підприємства ринкових умовах.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні, економічно-організаційні аспекти забезпечення прибутковості діяльності сільськогосподарського підприємства.

Мета дослідження - виявлення напрямів зростання прибутковості діяльності сільськогосподарського підприємства.

Завдання дослідження:

- дослідження теоретичних засад прибутковості діяльності підприємства;
- аналіз прибутковості діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар»;
- визначення шляхів зростання прибутковості діяльності досліджуваного підприємства;
- описати заходи з охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Методи дослідження: системний аналіз, метод абстракції, табличні та графічні методи, діалектичний метод, метод узагальнення.

Наукова новизна дипломної магістерської роботи полягає у дослідженні напрямів зростання прибутковості діяльності сільськогоспо-

дарського підприємства на прикладі ТОВ «Сидорівський Бровар». У роботі викладено пропозиції щодо нарощування прибутковості за рахунок впровадження у роботі господарства вирощування нового сорту озимої пшениці, обґрунтовано заходи щодо забезпечення підвищення прибутковості роботи товариства шляхом впровадження виробництва кукурудзяної крупи, внесено пропозиції щодо удосконалення використання інформаційних технологій у діяльності досліджуваного підприємства.

Інформаційною базою дослідження виступили наукові дослідження щодо забезпечення прибутковості роботи підприємства, статична інформація, звітно-аналітичні дані роботи досліджуваного товариства та інші.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові результати дослідження обговорювалися та отримали позитивну оцінку під час проведення Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції «Світ наукових досліджень. Випуск 35» (м. Тернопіль, Україна; м. Ополе, Польща, 20-21 листопада 2024 р.).

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків і бібліографії. Вона містить 74 сторінки тексту, 18 рисунків, 14 таблиць. Бібліографія включає 35 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Наукові основи поняття прибутковості діяльності підприємства

Проблема ефективності виробництва на сучасному етапі виступає вирішальною для економіки. Слід зауважити, що ефективність різних галузей національного господарства відзначається власною специфікою. Важливими чинниками, які здатні забезпечити нарощування економічної ефективності діяльності суб'єктів господарювання, є такі як активізація інвестиційної діяльності, що передбачає широке впровадження інноваційних ідей, переведення виробничих процесів на сучасну індустріальну основу, формування паритетних цін на матеріальні, енергетичні ресурси, готову продукцію тощо. Це пов'язане також із збільшенням обсягів чистого доходу, зростанням обсягів виробництва. скороченням витрат та ін. [1].

Сучасні умови господарювання роблять необхідним приділяти значну значення увагу показникам, які дають змогу сформувати комплексну оцінку роботи суб'єктів господарювання, що характеризують результати їх виробничо-господарської діяльності. Для цього потрібно досліджувати сукупність показників, здатних відображати різноманітні аспекти господарських процесів, що відбуваються на підприємстві. Вони можуть використані як при здійсненні поточного планування виробництва, так і для цілей стратегічного управління. Зокрема, у процесі оцінювання фінансового стану підприємства важлива роль відводиться показникам рентабельності. Як узагальнюючий показник, який характеризує економічну ефективність виробництва, значення показника рентабельності показує ефективність спожитих ресурсів виробництвом - матеріальних, трудових, рівень управління та організації праці й виробництва загалом, результати реалізації продукції, а також передумови для забезпечення

економічного стимулювання працівників і здійснення розширеного відтворення діяльності [1].

В. П. Москаленко та О. Л. Пластун зазначають, що завдяки показнику рентабельності формується уявлення щодо достатності або недостатності прибутку відносно інших окремих величин, що чинять свій вплив на процеси виробництва й реалізації продукції, а також загалом на фінансово-господарську діяльність підприємства [2].

На думку Бержанір І. А., Улянич Ю.В., Гвоздей Н.І. рентабельність слугує індикатором, що здатен характеризувати ефективність функціонування фінансово-економічного механізму підприємства, прибутковість його діяльності, що здійснюється за умов воєнних викликів в Україні, кризових явищ в економіці, жорсткої ринкової конкуренції тощо. Це дає змогу відображати ефективність системи управління, а також доцільність реалізації управлінських заходів, що відбуваються у процесі функціонування виробничого підприємства [1].

Згідно позиції О.В. Мелень, прибутковість - це стійке економічне явище, котре знаходить свій прояв у якості підтвердженої здатності підприємства до генерування позитивного фінансового результату від здійснення господарської діяльності суб'єкту господарювання, що досягається шляхом перевищення доходів над вкладеними витратами, причому у величині, достатній для подальшого ефективного функціонування [3, с. 124].

Науковцем М.Ф. Огійчук прибутковість визначається у якості виду ефективності, яка призначена характеризувати результативність діяльності визначених економічних систем, зокрема, таких як підприємств, національної економіки, територій. Даним дослідником виділяється така основна особливість вище зазначених систем як здійснення вартісного вираження засобів - витрат, які служать для досягнення певних результатів та цілей, а у деяких випадках - також самих цілей - одержання прибутку. Науковець зазначає, що прибутковість визначається шляхом відношення результату (одержаного ефекту) до вкладених витрат [4, с. 37].

Прибутковість діяльності підприємств оцінюється за допомогою великої різноманітності показників рентабельності, що із різних позицій здатні її характеризувати. Аналізування рентабельності передбачає дослідження рівня й динаміки різних видів коефіцієнтів рентабельності, які виступають у якості відносних показників оцінки фінансових результатів діяльності підприємства.

Так, Рудикою В.І. та Мамедовим І.М. пропонується тлумачити поняття «рентабельність» як відносний економічний показник. Він здатен характеризувати ефективність роботи підприємства як загалом, так й окремих напрямів діяльності, а також рівень віддачі витрат, інтенсивності виробництва, ступінь використання наявних у суб'єкта господарювання ресурсів. Даний показник є нормою прибутку. Для його розрахунку необхідно знайти відношення прибутку до витрат. Показники рентабельності також можуть бути використані для здійснення порівняння діяльності різних учасників ринку [5]. Дане трактування дає змогу чітко відстежити взаємозалежність, що існує між показниками прибутку, а також ступенем віддачі й ефективності, з якою здійснюється використання ресурсів.

Як також зазначають Бочкарьова Т.О., Пігуль Н.Г. та Кулинич Р.О., рентабельність відіграє роль відносного економічного показника, призначеного характеризувати фінансові результати, а також ефективність виробництва та діяльності підприємства загалом, визначаючи рівень прибутковості, якою володіє підприємство, із різних позицій. Показники рентабельності можуть бути сформовані у певні групи для того, щоб відповідати інтересам усіх учасників економічного процесу й ринкового обміну [6].

Дещо ширше трактування поняття рентабельності пропонується такими науковцями як А.В. Пандас і Т.М. Федерка. Даними авторами розглядається даний показник із двох позицій. Перша позиція передбачає її дослідження як об'єктивної економічної категорії, а друга - як визначений показник. У якості економічної категорії, що носить об'єктивний характер, рентабельність здатна оцінювати прибутковість та фінансові результати господарської діяльності [7].

Показники рентабельності доповнюють показники прибутку, так як дають змогу дати характеристику результатів господарської діяльності, знаходячи при цьому співвідношення отриманого ефекту із спожитими ресурсами чи вкладеним капіталом.

Існування різноманітних підходів до трактування економічного змісту, яким відзначається поняття «рентабельність», на думку Новіченко Л.С., зумовлено використанням цього показника і для оцінювання результативності різноманітних сфер роботи підприємства, так і для оцінки реалізації мети та цілей діяльності підприємства шляхом визначення досягнутого рівня ефективності його діяльності [8].

Основні підходи, що були виділені Новіченко Л.С. при визначенні поняття «рентабельність», наведені на рис. 1.1.

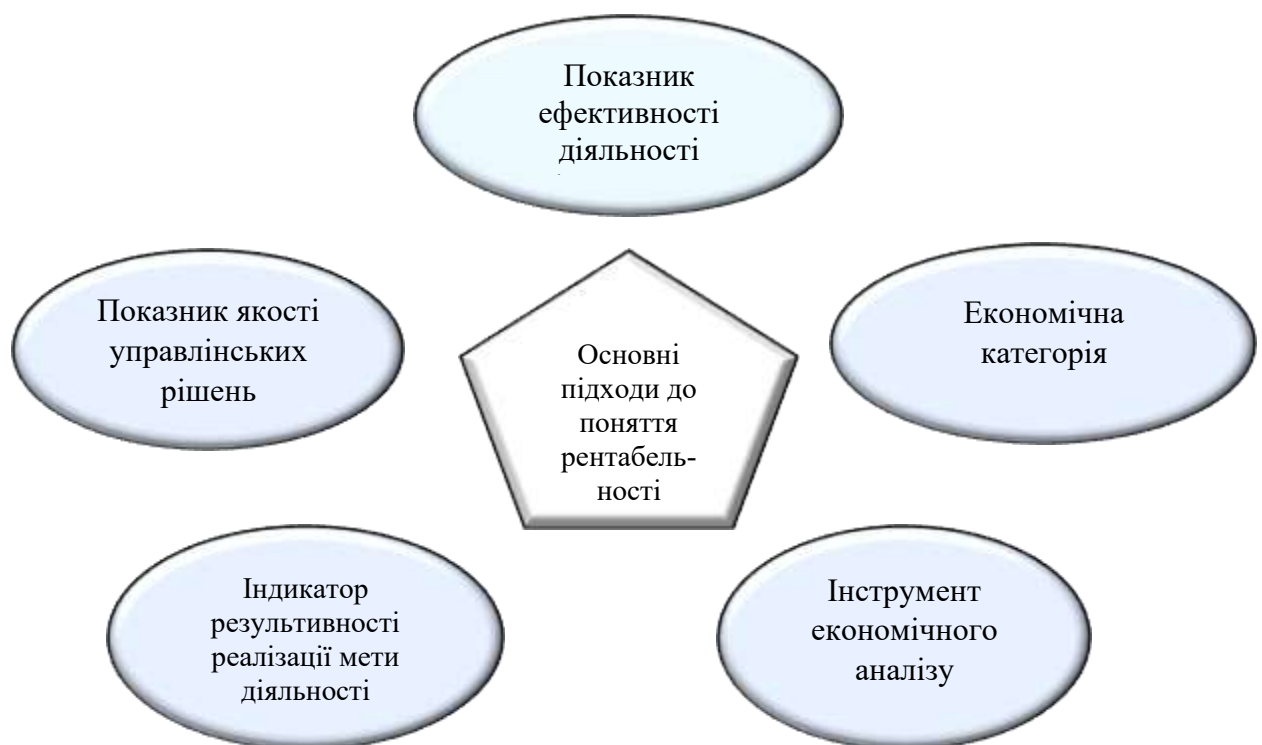

Рисунок 1.1 - Основні підходи до визначення поняття «рентабельність»
(подано автором на основі [8])

У науковій праці Дронової А.Ю. досліджено значення, яке відіграє показник рентабельності при оцінюванні рівня якості, а також ефективності

діяльності системи управління підприємства. Автором наголошується, що рентабельність є індикатором, що характеризує ефективність використання економічного механізму підприємства, а також рівень прибутковості його діяльності, що сформований в умовах існування жорсткої ринкової конкуренції та наявності ознак кризи в економіці. Даний показник також слугує для відображення адекватності системи управління, доцільності здійснення управлінських заходів, що стосуються функціонування виробничого та торговельного підприємств» [9, с. 140].

На думку Антонюк Р.Р., більшістю авторів оцінюється якість прибутковості шляхів оцінки параметрів структури прибутку, динаміки фінансових результатів, достовірності відображення даних. При цьому якість, якою відзначається прибутковість підприємства, виступає тим параметром, який показує джерела, за рахунок яких відбувається формування фінансових результатів, та здатний виступати у якості комплексної відносної оцінки управління діяльністю підприємства. Даний показник акумулює певну сукупність параметрів прибутку, які відображають у контексті виконання місії підприємства ефективність здійснення його діяльності. Автор зазначає, що при здійсненні її оцінки необхідно проводити урахування специфіки його діяльності.

Враховуючи це, якість прибутковості підприємства характеризує конкретний вплив, який має ефективність його роботи, на фінансову результативність загалом. При цьому даний показник віддзеркалює рівень ефективності реалізації стратегії підприємства, фінансового менеджменту, організації виробничої діяльності. При обчисленні якості прибутковості сільськогосподарського підприємства науковцем пропонується використовувати співвідношення прибутку, що отриманий від основної діяльності, та чистого прибутку підприємства. Чистий прибуток - це узагальнюючий результат підприємницької діяльності, у ньому знаходить своє відображення рівень використання підприємством наявних у нього зовнішніх і внутрішніх можливостей, а також здатність підприємства до розвитку.

Отже, у результаті аналізування проведених науковцями досліджень категорії прибутковості було встановлено наявність значної кількості відмінних між собою позицій. Отже, прибутковість підприємства виступає багатогранною та комплексною економічною категорією, для характеристики якої можна застосувати параметри розмірності, якості, а також потенціалу. Враховуючи це, комплекс показників може бути використаний для характеристики досягнутої і перспективної результативності роботи підприємства [10].

1.2 Сучасні науково-методологічні підходи до оцінювання та прогнозування рівня прибутковості підприємства

Умови сьогодення зумовлюють наявність значного інтересу до науково-методологічних та практичних питань, що стосуються аналізу прибутковості. Це зумовлено важливістю забезпечення стабільної діяльності, безперебійного та ефективного функціонування конкретного суб'єкта господарювання, а також раціонального використання ним фінансових ресурсів. Прибутковість підприємства, відображаючи кінцеві результати його діяльності, створює передумови для формування фінансової стійкості та належного рівня платоспроможності, впливає на перспективи майбутнього розвитку. Враховуючи це, теоретичні й практичні аспекти аналізування прибутковості, з'ясування тенденцій розвитку вимагають подальшої уваги у процесі їх дослідження [13].

Як відомо, обчислення показників рентабельності ґрунтується на використанні показників прибутку. З цією метою можуть використані різноманітні види прибутку, зокрема, чистий або валовий прибутки, прибуток, отриманий від конкретних видів діяльності (фінансової, операційної, інвестиційної та інших), прибуток до оподаткування, прибуток від реалізації продукції. Так як рентабельність обчислюється як відносний показник, то

необхідно здійснювати співставлення прибутку із авансованою вартістю, що може застосовуватись в різних варіантах (власний капітал, позиковий капітал, оборотний капітал, основний капітал, загальний капітал підприємства) [11].

Науковцями виділяються наступні групи показників рентабельності, які виділяються на основі врахування методики їх розрахунку, що зображені на рис. 1.2.

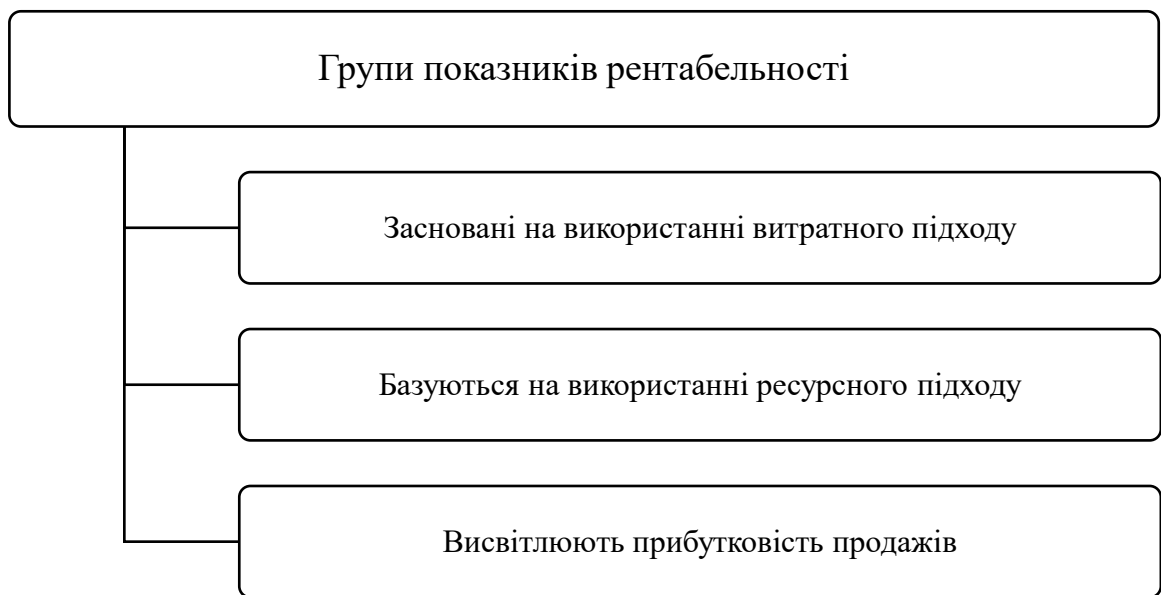

Рисунок 1.2 – Види груп показників рентабельності за методикою їх розрахунку [12]

На основі проведених розрахунків показників рентабельності менеджери підприємства отримують змогу визначити фактичний рівень рентабельності та здійснити його порівняння із оптимальним рівнем. Прагнення досягнути бажаного рівня рентабельності у довгостроковій перспективі дозволяє підприємству бути гнучким до різноманітних викликів, що виникають у короткостроковому періоді. Завдяки отриманню оптимального рівня прибутку та рентабельності підприємство має змогу сформувати необхідні резерви, а згодом реалізувати у перспективі його використання. Тому дослідження показників рентабельності виступає як обов'язковий елемент оцінювання

діяльності підприємства [12].

Сучасною світовою та вітчизняною економічною науками застосовується велика кількість показників рентабельності, з використанням яких виникає можливість різносторонньо охарактеризувати прибутковість діяльності підприємства (рис. 1.3).

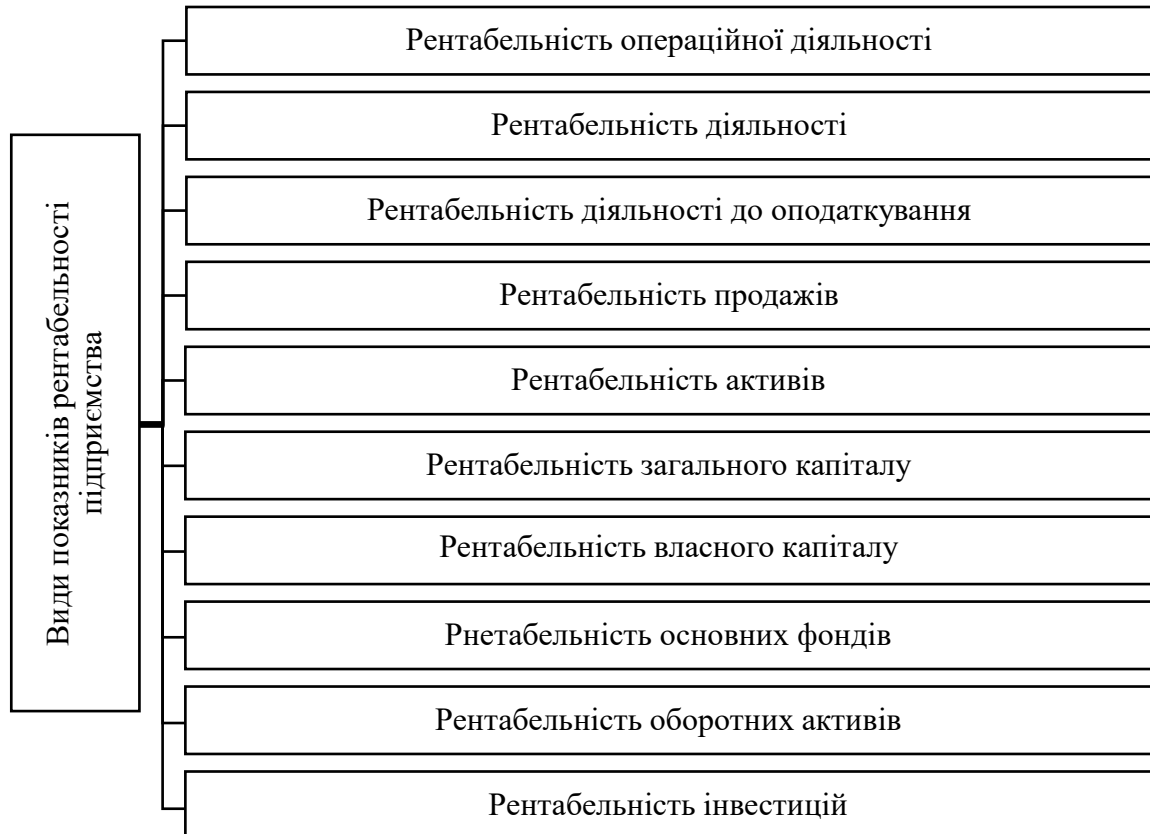

Рисунок 1.3 – Види показників рентабельності підприємства
(на основі [11])

Рентабельність операційної діяльності, яка визначається шляхом співвідношення між прибутком від операційної діяльності та повною собівартістю продукції, відображає роль, яку відіграє операційна діяльність у собівартості виробленої продукції.

Показник рентабельності діяльності підприємства, що знаходиться як частка між величиною чистого прибутку та чистого доходу, одержаного в результаті реалізації продукції, свідчить про здатність підприємства

відтворювати й розширювати виробництво, при цьому характеризуючи прибутковість його роботи.

Рентабельність діяльності до оподаткування відображає те, яка частка прибутку до оподаткування в загальній собівартості виробленої й реалізованої ним продукції. Вона здатне відображати вплив оподаткування на те, як прибутково працює фірма.

Показник рентабельності продаж здатен показувати, якою є частка прибутку від операційної діяльності чи чистого прибутку в виручці від реалізації.

Для розрахунку рентабельності власного капіталу необхідно знайти співвідношення між сумою чистого прибутку та величиною власного капіталу. Цей показник відображає ефективність вкладення коштів власників у досліджуване підприємство.

Значення показника рентабельності активів може бути знайдене як співвідношення чистого прибутку та усієї суми активів підприємства. Він показує ефективність використання активів.

Рентабельність загального капіталу – це співвідношення прибутку, що одержаний від різних видів діяльності до оподаткування, або чистого прибутку, до середньорічної вартості активів. На основі аналізу цього показника можна зробити висновки щодо ефективності сформованих раніше активів.

У процесі аналізу рентабельності може бути застосована організаційно-інформаційна модель, запропонована Новіченко Л.С. Створення вище згаданої моделі виступає способом, який може бути використаний для формалізації, а також інструментом, використання якого дає змогу забезпечити формування методики, а також раціональну організацію аналізу, що здійснюється у рамках оцінки ефективності діяльності підприємства. Даною моделлю передбачається здійснення вибору раціональної системи показників, що перебувають у певному взаємозв'язку та субординації, які здатні максимально точно відображати економічні реалії та сприяти активному впливу на них [8, с. 256].

Основні етапи вище описаної організаційно-інформаційної моделі наведені

на рис. 1.4.

Рисунок 1.4 – Основні етапи, що передбачені організаційно-інформаційною моделлю проведення економічного аналізу рентабельності [8]

Завдяки послідовній реалізації елементів, що включає організаційно-інформаційна модель аналізу рентабельності суб'єктів господарювання, виникає можливість удосконалення організації аналітичної діяльності, спрямованої на оцінку ефективності й прибутковості діяльності підприємства. Також досягається оптимізація процесу управління показниками прибутковості діяльності. Загалом це забезпечує передумови для зміцнення фінансового стану підприємств, посилення їх конкурентних позицій на ринку.

1.3 Напрями підвищення прибутковості підприємства

Нестабільність та різноманітні виклики, що супроводжують розвиток економіки на сучасному етапі, зумовлюють особливу актуальність вирішення проблеми пошуку можливостей підвищення прибутковості роботи підприємства, що є одним з ключових завдань роботи вітчизняних підприємств.

Усатюк В.В. та Мартиненко В.П. наголошують на тому, що серед основних напрямів зростання суми прибутку та прибутковості доцільно виділити наступні є:

- нарощування обсягів продажів продукції;
- зменшення собівартості послуг, продукції і робіт;
- зростання вартості продукції, що досягається при підвищенні якості;
- автоматизація обладнання, удосконалення його використання;
- досягнення економії та покращення використання наявних у підприємства різноманітних видів ресурсів;
- зростання ефективності роботи персоналу шляхом його економічного стимулювання;
- покращення матеріально-технічного забезпечення, безперебійність роботи;
- пошук більш раціональних постачальників підприємства;
- розширення існуючої клієнтської бази [14].

Завдяки підвищенню збалансованості системи матеріально-технічного забезпечення підприємство може забезпечити гарантування постійності забезпечення різними видами матеріальних ресурсів.

Зниження собівартості продукції компанії може бути досягнуте за рахунок ефективнішого використання ресурсів, удосконалення організації виробництва, покращення організації праці, підвищення технічного рівня виробництва та ін.

Важливим чинником, який впливає зростання рівня прибутку та прибутковості підприємства, є якість товарів (послуг), що пропонуються на ринку споживачам. Результатом зростання рівня якості й конкурентоспроможності продукції, виробленої підприємством, є те, що:

- реалізація конкурентоспроможної продукції здатна забезпечувати постійний дохід підприємства;
- конкурентоспроможна та якісна продукція здатна більш повно задовольняє потреби споживачів;
- зростання якості впливає не лише на виробництво й ефективність ведення господарювання, а й також імідж підприємства на ринку [16].

Важливий фактор підвищення прибутковості діяльності підприємства – це нарощування обсягів виробництва.

До способів досягнення більш ефективного використання ресурсів суб'єктів господарювання найбільш відносяться такі як:

- створення передумов для швидкого транспортування та ефективного зберігання сировини, матеріалів;
- використання якісних сировинних ресурсів, що придбані за вигідною ціною;
- здійснення заміни трудомістких ручних процесів на автоматизовані [11].

Напрями й резервами, що передбачають раціональне використання ресурсів підприємства, що призводить до підвищення прибутковості, виступають наступні:

- встановлення вкладу конкретних підрозділів підприємства, а також його працівників у загальний результат використання ресурсів;
- формування економічної оцінки результатів ефективного використання ресурсів, що здійснюється на підприємстві, згідно комплексу заходів, що стосуються окремих видів ресурсів;
- мотивація працівників підприємства у здійсненні постійного пошуку й практичного втілення заходів, що стосуються раціонального використання ресурсів, яке відбувається на усіх етапах життєвого циклу продукції [17].

На досягнення зростання прибутковості роботи підприємства чинить вплив також впровадження нових сучасних технологій, зростання технічного рівня виробництва, покращення організації виробництва.

Також підвищення прибутковості підприємства може бути досягнуте за допомогою впровадження заходів, що передбачають зміни у виробничому процесі, в наявних засобів виробництва, які відбуваються за рахунок науково-технічного прогресу, і торкаються організації та управління на підприємстві.

Важливим є створення автоматизованих систем управління, а також використання сучасних методів модернізації техніки, різноманітних технологій.

Технічний прогрес при цьому може реалізовуватися за напрямками [11], що наведені на рис. 1.5.

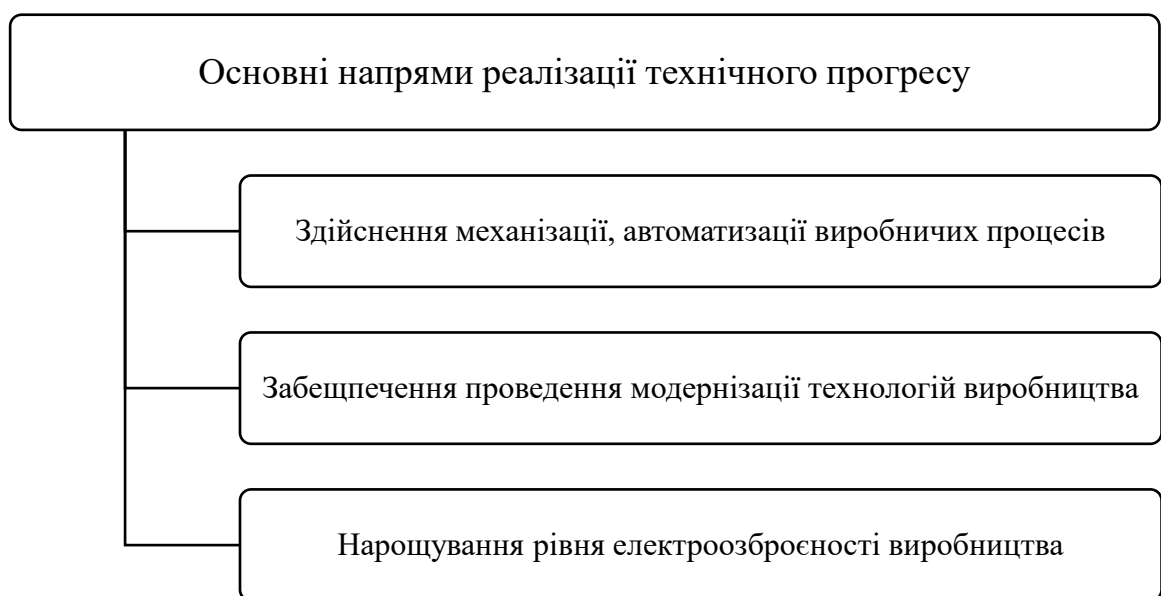

Рисунок 1.5 – Основні напрями реалізації досягнень технічного прогресу на підприємстві

Як зазначає Каминський П. Д., підприємства для забезпечення високого рівня економічного відтворення повинні здійснювати пошук напрямів підвищення рентабельності. У якості напрямів підвищення рівня рентабельності можуть виступати наступні:

- зростання випуску продукції;
- диверсифікація виробництва;
- зниження собівартості продукції;
- продаж зайвого устаткування та іншого майна або здача його в оренду;

- поліпшення якості продукції;
- розширення ринку продажу;
- розширення асортименту продукції [15].

Конкретні проєкти суб'єктів господарювання, які передбачають використання резервів підвищення рентабельності, доцільно формувати на кожному підприємстві з врахуванням особливостей його діяльності, із врахуванням результатів оцінки показників рентабельності.

Практичне втілення напрямів зростання рівня рентабельності вимагає реалізації управлінських рішень, що стосуються напрямів, зображених на рис. 1.6.

Рисунок 1.6 - Напрями підвищення рівня рентабельності (подано автором із врахуванням [15])

Слід зауважити, що на можливості нарощування рівня прибутковості впливають умови й напрями стратегічного управління. Її ж реалізація виступає

у якості одного із тактичних інструментів, що використовуються у процесі розвитку підприємства. Оптимальний рівень рентабельності при цьому повинен виступати одним з важливих критеріїв при прийнятті управлінських рішень підприємством. Враховуючи це, важливо застосовувати ефективну систему прийняття управлінських рішень, що стосуються напрямів діяльності та розвитку, при цьому ставлячи за мету нарощування рентабельності.

Розробка ефективної стратегії ціноутворення дасть можливість підприємству здійснювати встановлення цін на свою продукцію із урахуванням рівня ринкових цін, а також особливостей власної продукції. Активізації збуту сприятиме застосування акцій, впровадження гуртових знижок, бонусів постійним покупцям тощо.

Збільшення прибутковості підприємства вимагає проведення детального аналізу внутрішніх можливостей підприємства, розгляду усіх резервів зниження собівартості продукції. Також потрібно зосередити увагу на ефективній взаємодії із ринком, тобто детального аналізування ситуації на ньому, щоб правильно обрати сегменти споживачів та здійснювати ефективну цінову політику.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «СИДОРІВСЬКИЙ БРОВАР»

2.1 Загальна характеристика роботи товариства

ТОВ «Сидорівський Бровар» здійснює свою діяльність у селі Сидорів Чортківського району Тернопільської області, по вулиці Парадній, буд. 2А. Поштовий індекс – 47681.

У своїй роботі дане підприємство ставить за мету здійснення сільськогосподарської діяльності, яка передбачає вирощування зернових, технічних культур, а також ведення тваринництва (розведення свиней), при цьому досягаючи максимально ефективного використання різноманітних виробничих ресурсів (зокрема, людських, земельних, матеріальних), фінансових ресурсів задля отримання прибутку від своєї діяльності й досягнення задоволення соціально-економічних інтересів споживачів продукції та засновників товариства.

ТОВ «Сидорівський Бровар» здійснює різні види господарської діяльності, що не заборонені прийнятим у нашій країні законодавством. Для забезпечення кормової бази для утримання свиноферми підприємством здійснюється виробництво власних кормів.

У якості предмету діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар» виступають:

- забезпечення виробництва та заготівлі сільськогосподарської продукції, налагодження її переробки, зберігання і реалізації;
- придбання та будівництво будинків, споруд, будівель, включаючи сільськогосподарського призначення;
- надання товариством різноманітних послуг, включаючи використання наявного у нього сільськогосподарської техніки, транспорту тощо.

Розглянемо площі посіву сільськогосподарських культур товариства, які зображено на рис. 2.1.

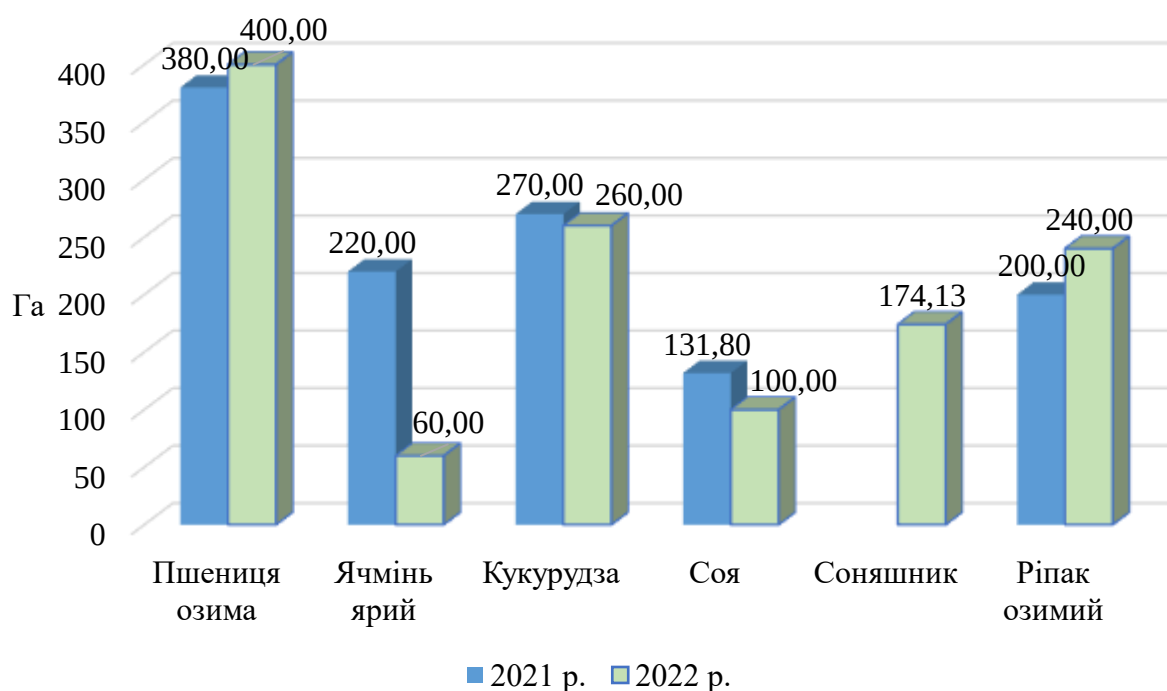

Рисунок 2.1 – Посівні площі сільгоспкультур ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2021-2022 рр.

З даних рис. 2.1 приходимо до висновку, що у ТОВ «Сидорівський Бровар» посіви озимої пшениці у 2022 р. займали найбільшу площу, а саме 400 гектарів, причому вони зросли порівняно із попереднім роком на 20 га.

Посівні площі, зайняті іншими сільськогосподарськими культурами, у 2022 році були наступні:

- ячмінь ярий – 60,0 га;
- кукурудза – 260,0 га;
- соя - 100,0 га;
- соняшник – 174,13 га;
- ріпак озимий – 240,0 га.

Усього величина посівних площ ТОВ «Сидорівський Бровар» у 2022 році складала 1201,8 га.

Дані валового збору та урожайності сільськогосподарських культур товариства за 2021-2022 рр. наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Валовий збір та урожайність сільськогосподарських культур товариства за 2021-2022 рр.

Найменування культур	Валовий збір (ц)		Урожайність культур (ц/га)		Відхилення абсолютне 2022 р. від 2021 р.	
	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.	валового збору (ц)	урожайності культур (ц/га)
I. Зернові та зернобобові культури	81922,0	60915,3	94,2	84,6	-21006,7	-9,4
Пшениця озима	32847,6	26486,2	86,4	66,2	-6361,4	-20,2
Ячмінь ярий	13008,6	4870,6	59,1	81,2	-8138	22,1
Кукурудза	36065,8	29558,5	133,6	113,7	-65073	-19,9
II. Технічні культури						
Соя	5860,0	4390,0	44,5	43,9	-1470	-0,6
Ріпак озимий	8932,9	8600,0	44,7	35,8	-332,9	-8,9
Соняшник	-	11032,4	-	46,0	11032,4	46,0

Аналізуючи дані табл. 2.1, робимо висновок, що в 2022 році валовий збір зернових і зернобобових культур ТОВ «Сидорівський Бровар» скоротився на 21006,7 ц. Це було викликано як скороченням посівних площ даних культур на 150 га, так і зниженням урожайності даних культур в середньому на 9,4%. У 2022 році найвищий рівень урожайності спостерігався для такої культури як кукурудза, а саме 113,7 ц/га, хоча він і знизився порівняно із попереднім роком на 19,9 ц/га.

Загалом падіння врожайності було характерне майже для усіх культур господарства, за винятком ячменю ярого, для якого приріст даного показника

складав 22,1 ц/га. Проте внаслідок того, що у 2022 році величина посівних площ товариства під даною культурою значно скоротилася (з 220,0 га до 60,0 га), то загалом валовий збір ячменю також знизився (на 8138 ц), що є негативним для підприємства. Падіння урожайності більшості сільгоспкультур ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2021-2022 рр. було викликане насамперед менш сприятливими погодними умовами, ніж у попередньому році.

Структура виробництва продукції рослинництва ТОВ «Сидорівський Бровар» відображена на рис. 2.2.

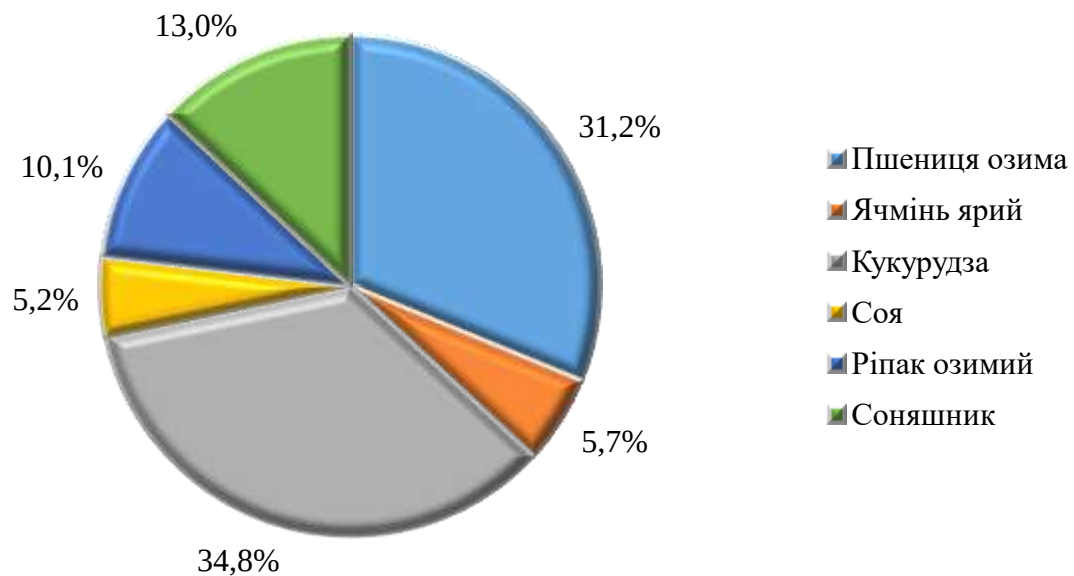

Рисунок 2.2 - Структура виробництва продукції рослинництва ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2022 р.

Дані рис. 2.2 ілюструють те, що в структурі виробництва продукції рослинництва ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2022 р. найбільша частка (34,8%) припадала на зерно кукурудзи. Великою також була частка зерна пшениці (31,2%), що займало другу позицію. На виробництво ярого ячменю за вказаний період припадало 5,7% у структурі виробництва продукції. Частка соняшника становила 13,0%, ріпака озимого - 10,1 %, сої – 5,2 %.

2.2 Аналіз формування прибутку та затрат ТОВ «Сидорівський Бровар»

На стан прибутковості діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар» впливає велика кількість різноманітних чинників, які зумовлюють фактичний рівень одержання даним товариством доходів, витрат та прибутків. Динаміка формування фінансових результатів господарської діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар» відображена у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка формування фінансових результатів господарської діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар»

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення 2022р. від 2021 р.	
				+/- (тис. грн.)	%
1	2	3	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (тис. грн.)	64205	58108	98884	40776	70,2
Собівартість реалізованої продукції (тис. грн.)	41438	34180	59689	25509	74,6
Валовий прибуток (тис. грн.)	22767	23928	39195	15267	63,8
Інші операційні доходи (тис. грн.)	90	2657	1471	-1186	-44,6
Адміністративні витрати (тис. грн.)	6153	7675	12175	4500	58,6
Витрати на збут (тис. грн.)	448	768	886	118	15,4

Продовження табл. 2.3

1	2	3	3	4	5
Інші операційні витрати (тис. грн.)	1687	2493	2331	-162	-6,5
Прибуток від операційної діяльності (тис. грн.)	14569	15649	25274	9625	61,5
Інші фінансові доходи (тис. грн.)	114	79	26	-53	-67,1
Інші доходи (тис. грн.)	333	6	38	32	533,3
Фінансові витрати (тис. грн.)	-	-	36	36	-
Чистий прибуток (тис. грн.)	15016	15734	25302	9568	60,8

Згідно даних табл. 2.3, у 2021 році для ТОВ «Сидорівський Бровар» було характерне падіння суми чистого доходу до рівня попереднього року на 6097 тисячі гривень, проте у 2022 році можна відмітити зростання обсягів чистого доходу від реалізації продукції, який за цей період збільшився на 40 млн. 776 тис. грн., або на 70,2%, що є досить позитивним. Собівартість реалізованої продукції у 2021 р. також зазнала падіння (у сумі 7 млн. 258 тис. грн., або 17,5%), але у наступному році вона зросла на 25509 тис. грн. (або на 74,6%), що було викликано як нарощуванням обсягів випуску продукції, так і зростанням цін на ресурси виробництва.

Незважаючи на те, що темпи збільшення собівартості продукції перевищували темпи нарощування чистого доходу, діяльність ТОВ «Сидорівський Бровар» у 2022 році відзначалася подальшим зростання валового прибутку, а саме на 15 млн. 267 тис. грн. (на 63,8%), продовжуючи позитивну тенденцію показника, яка була характерні для попереднього періоду, в якому збільшення валового прибутку дорівнювало 1 млн. 161 тис. грн., або

5,1%.

При цьому інші операційні доходи досліджуваного підприємства зросли у 2021 році на 2 млн. 567 тис. грн., або приблизно у 29,5 разів, що є позитивним, але у 2022 році суттєво скоротилися – на 1 млн. 186 тис. грн., або на 44,6%.

Діяльність підприємства у 2022 р. відзначалася також такими тенденціями:

- збільшенням адміністративних витрат на 4 млн. 500 тис. грн., або на 58,6%, на фоні збільшення їх суми у попередньому році на 1 млн. 522 тис. грн., або 24,7%;

- подальшим зростанням збутових витрат товариства, а саме на 118 тис. грн., або на 15,4%, у той час як за попередній період їх приріст дорівнював 320 тис. грн., або 71,4%;

- скороченням інших операційних витрат на 162 тис. грн., або 6,5%, тоді як у 2021 році вони зросли на 806 тис. грн. (47,8%).

Прибуток ТОВ «Сидорівський Бровар» від операційної діяльності у 2021 році зріс на 1080 тис. грн., тобто на 7,4%. У наступному році ця тенденція ще більше посилювалася, і його приріст дорівнював уже 9 млн. 625 тис. грн., або 61,5%, що дало змогу досягнути значення даного фінансового показника у сумі 25 млн. 274 тис. грн., що засвідчує прибутковість ведення операційної діяльності даного товариства.

Суми інших видів доходів ТОВ «Сидорівський Бровар» були порівняно незначними, і вони відзначалися такими змінами:

- інші фінансові доходи товариства за період 2020-2022 років стабільно зменшувалися, зокрема, у 2022 році вони скоротилися на 53 тис. грн., тобто на 67,1%;

- інші доходи підприємства стрімко скоротилися у 2021 році (у 55,5 разів), тоді як у 2022 році вони збільшилися у 6,3 рази.

У 2022 році ТОВ «Сидорівський Бровар» здійснювало фінансові витрати у сумі 36 тис. грн, хоча у минулих періодах ці витрати не здійснювалися.

Чистий прибуток товариства, що виступає у якості його кінцевого

фінансового результату, протягом 2020-2022 років був додатнім та стало зростав. Зокрема, у 2022 році він ще покращився, оскільки приріст тоді дорівнював 9 млн. 568 тис. грн., або 60,8%.

Для проведення аналізу зміни величини операційних витрат даного товариства використаємо дані табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз операційних витрат ТОВ «Сидорівський Бровар» у 2020-2022 роках

Назва статті	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 від 2021рр.	
				+/-	%
Матеріальні затрати (тис. грн.)	44701	59948	83785	23837	39,8
Витрати на оплату праці (тис. грн.)	5567	6014	6212	198	3,3
Відрахування на соціальні заходи (тис. грн.)	1218	1317	1351	34	2,6
Амортизація (тис. грн.)	6055	8853	10341	1488	16,8
Інші операційні витрати (тис. грн.)	2135	3263	3253	-10	-0,3
Разом (тис. грн.)	59676	79395	104942	31547	39,7

Згідно даних таблиці 2.4, можна простежити, що загальна сума операційних витрат товариства «Сидорівський Бровар» протягом 2020-2022 років постійно збільшувалася. Зокрема, у 2021 році її приріст складав 19719 тис. грн., тобто 33,0%, а у 2022 році до суми попереднього року – 31547 тис. грн., тобто 39,7%. На збільшення впливало зростання суми усіх статей

операційних витрат, за винятком незначного зменшення у 2022 році значення інших операційних витрат.

Найбільшим ступенем зростання відзначалися матеріальні затрати, що у 2021 році збільшилися на 15 млн. 247 тис. грн., тобто на 34,1%, а у 2022 році - на 23 млн. 837 тис. грн., тобто на 39,8%.

Необхідно зауважити, що значним нарощуванням також відзначалися витрати на амортизацію, приріст яких був рівним:

- у 2021 році – 2 млн. 798 тис. грн., тобто 46,2%;
- у 2022 році – 1 млн. 488 тис. грн., тобто 16,8%.

Збільшення витрат на амортизацію було пов'язано із введенням у дію на ТОВ «Сидорівський Бровар» нових основних фондів.

Структура операційних витрат товариства у 2022 році відображена на рис. 2.3.

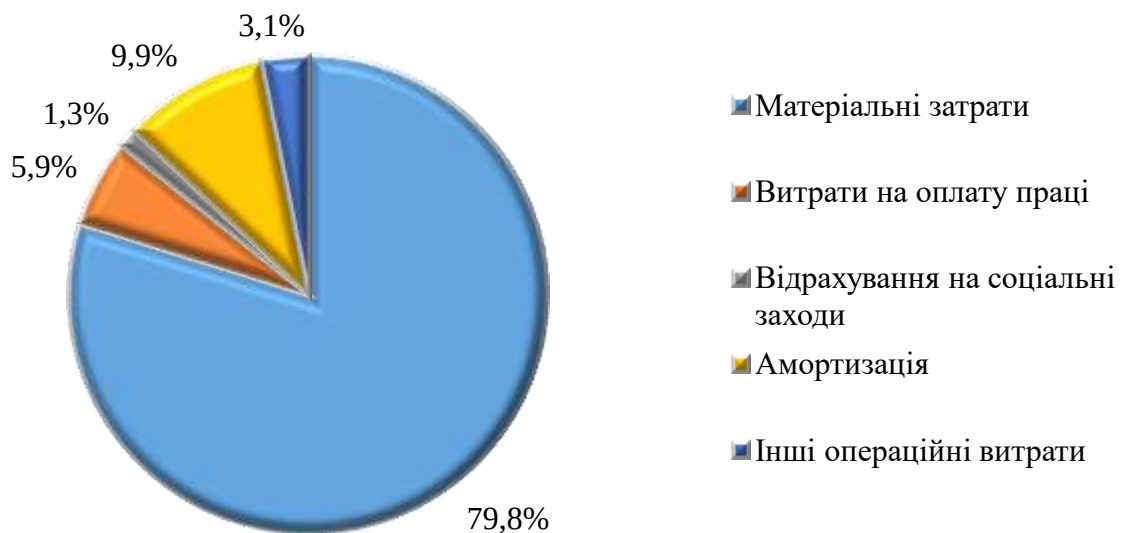

Рисунок 2.3 – Структура операційних витрат товариства у 2022 році

Згідно рис. 2.3, структура операційних витрат, які були здійснені ТОВ «Сидорівський Бровар» у 2022 році, відзначалася значним переважанням частки матеріальних витрат, що становили 79,8% від їх загального обсягу. Зауважимо, що порівняно з попереднім роком частка даних витрат у загальній

структурі зросла на 4,8%. Другу позицію займали витрати на амортизацію – 9,9%, причому їх доля зменшилася на 1,3% порівняно з 2021 роком. Витрати на оплату праці перебували на третій позиції, їх частка була рівна у 2022 році 5,9%, що на 1,7% більше від частки у структурі витрат попереднього року. Інші операційні витрати становили 3,1%, якщо у 2021 році вони були рівні 4,1%. Найменша частка припадала на відрахування на соціальні заходи, вона складала 1,3% (для порівняння у 2021 р. - 1,7%).

Інформація щодо затрат, які вплинули на суму виробничої собівартості продукції рослинництва даного товариства, відображено у даних табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Виробнича собівартість продукції рослинництва ТОВ «Сидорівський Бровар» у 2021-2022 роках

Вид продукції	Прямі матеріальні витрати товариства		Прямі витрати на оплату праці		Інші прямі витрати й загально-виробничі витрати		Всього виробнича собівартість продукції	
	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.
Пшениця озима	3912,2	6658,1	374,7	397,5	3373,0	5816,3	7659,9	12 871,9
Кукурудза на зерно	5860,3	4772,3	274,0	502,0	2870,5	5872,2	9004,8	11146,5
Ячмінь ярий	1551,7	829,6	202,8	107,4	2132,1	1307,8	3886,6	2244,8
Разом культури зернові	11324,2	12260,0	851,5	1006,9	8375,6	12996,3	20551,3	26263,2
Боби сої	975,6	2 499,7	156,1	175,7	1505,6	1907,4	2637,3	4582,8
Насіння ріпаку, кользи	2383,2	4261,5	225,9	334,9	1992,5	4 886,1	4601,6	9482,5
Насіння соняшника	-	2 378,8	-	123,5	-	1 637,8	-	4140,1
Всього продукція рослинництва	14683,0	21400,0	1233,5	1641,0	11873,7	21427,6	27790,2	44468,6

За даними табл. 2.5 робимо висновок, що виробнича собівартість сільськогосподарської продукції ТОВ, виробленої у сфері рослинництва, у 2022

році зросла порівняно з даними 2021 року на 16 млн. 678,4 тис. грн. та становила 44 млн. 468,6 тисяч гривень.

При цьому динаміка виробничої собівартості окремих видів продукції була наступною:

- пшениці озимої – зросла на 5212 тис. грн., на що, окрім зростання вартості залучених ресурсів, вплинуло збільшення посівної площі на 5,3%;

- кукурудзи на зерно – збільшилася на 2 млн. 141,7 тис. грн., тобто на 23,8%, незважаючи на падіння посівної площі, виділеною під дану культуру, 10 га, тобто на 3,7%;

- ячменю ярого – скоротилася на 1 млн. 641,8 тис. грн., тобто на 42,2%, при зменшенні площі посіву у 3,7 рази – з 220 до 60 га;

- насіння ріпаку – збільшилася на 2 млн. 60,7 тис. грн., тобто на 44,5 тисяч гривень;

- насіння соняшника – були присутні витрати на вирощування даної культури лише у 2022 році, вони складали сумі 4 млн. 140,1 тис. грн.

Розглянемо структуру прямих матеріальних витрат, вкладених у вирощування продукції рослинництва товариством «Сидорівський Бровар» у 2022 році. Для цього скористаємося даними рис. 2.4.

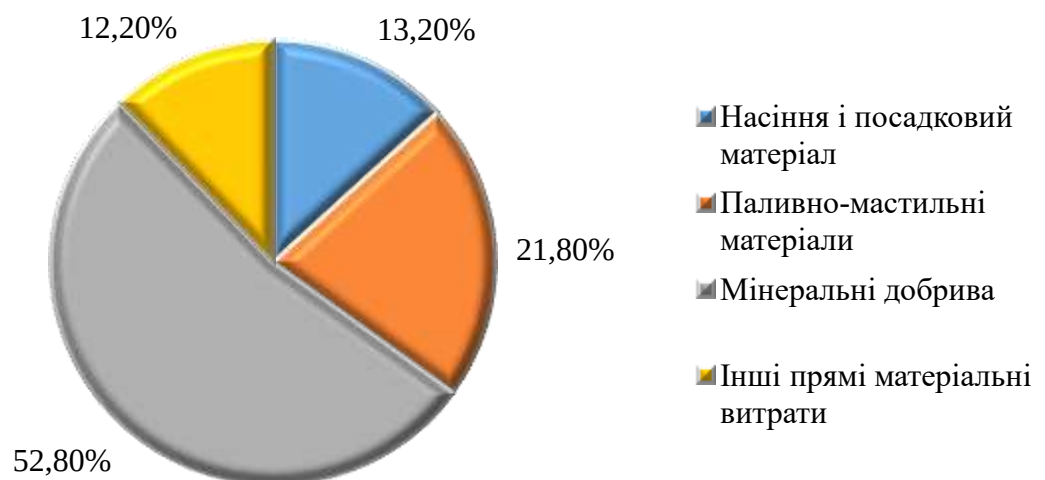

Рисунок 2.4 - Структура прямих матеріальних витрат товариства на вирощування продукції рослинництва у 2022 р.

Згідно даних рис. 2.4, у структурі прямих матеріальних витрат товариства, здійснених на вирощування продукції рослинництва у 2022 році:

- вартість насіння і посадкового матеріалу складала 13,2%. Порівняно з минулим роком, в якому частка даних витрат була рівна 22,3%, вона відчутно скоротилася – на 9,1%;

- на витрати на паливно-мастильні матеріали припадало 21,8% усіх прямих матеріальних витрат товариства, спрямованих на вирощування продукції рослинництва.

Слід зауважити, що частка даних витрат зросла на 5,9% порівняно з попереднім роком, у якому вона становила 15,9%;

- витрати на придбання мінеральних добрив займали найбільшу частку в структурі прямих матеріальних витрат - 52,8%, тоді як у минулому році їх частка становила 33,9%;

- частка решти матеріальних витрат складала 12,2%, вона скоротилася на 15,7% до рівня попереднього періоду (за даними 2021 року вона становила 27,92%).

Отже, загалом можна константувати у 2022 році наявність суттєвих змін у структурі прямих матеріальних витрат товариства, які були здійснені на вирощування продукції рослинництва, порівняно з 2021 р., що було в основному викликане змінами цін на матеріальні ресурси, придбання яких здійснювалося ТОВ «Сидорівський Бровар» за досліджуваний період.

Окрім рослинництва, досліджуване товариство здійснює свою діяльність у сфері тваринництва, а саме воно утримує свиноферму, де проводиться вирощування свиней.

Склад витрат на виробництво цього виду продукції відображено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 - Витрати на виробництво тваринницької продукції ТОВ «Сидорівський Бровар»

Вид витрат	Сума витрат (тис. грн.)		Відхилення 2022 від 2021 рр.	
	2021 р.	2022 р.	+/- (тис. грн.)	%
Прямі матеріальні витрати разом	13382,2	12300,2	-1082,2	-8,1
із них:	10445,1	9626,2	-818,9	-7,8
- корми				
- витрати на пальне, мастильні матеріали	165,3	254,5	89,2	54,0
- інші прямі матеріальні витрати	2771,8	2419,5	-352,3	-12,7
2. Прямі витрати на оплату праці	1138,2	1055,2	-83,0	-7,3
3. Інші види прямих витрат та загально-виробничі витрати	2978,6	3005,2	26,6	0,9
у тому числі:				
- сума відрахувань на соціальні заходи	250,4	232,0	-18,4	-7,3
- амортизація	1198,0	1526,4	328,4	27,4
- з них вартість послуг сторонніх організацій	1530,2	1246,8	-283,4	-18,5
Усього виробнича собівартість	17499,0	16360,6	-1138,4	-6,5

Згідно даних табл. 2.6, у 2022 році виробнича собівартість тваринницької продукції ТОВ «Сидорівський Бровар» складала 16 млн. 360,6 тис. грн., а це на 1138,4 тис. грн., або на 6,5% менше від рівня 2021 року. Прямі матеріальні витрати підприємства, витрачені на вирощування свиней, скоротилися у 2022 році на 1082,2 тис. грн. (на 8,1%). При цьому у їх складі зниження спостерігалось майже по всіх видах прямих матеріальних витрат товариства, за винятком витрат на пальне й мастильні матеріали, що зросли на 89,2 тис. грн. (на 54,0%). Прямі витрати на оплату праці працівників при цьому впали на 83,0

тис. грн. (7,3%), а інші види прямих витрат та загально-виробничі витрати незначно зросли – на 26,6 тис. грн., або на 0,9%.

Структура витрат на виробництво тваринницької продукції ТОВ «Сидорівський Бровар» у 2022 році відображена на рис. 2.5.

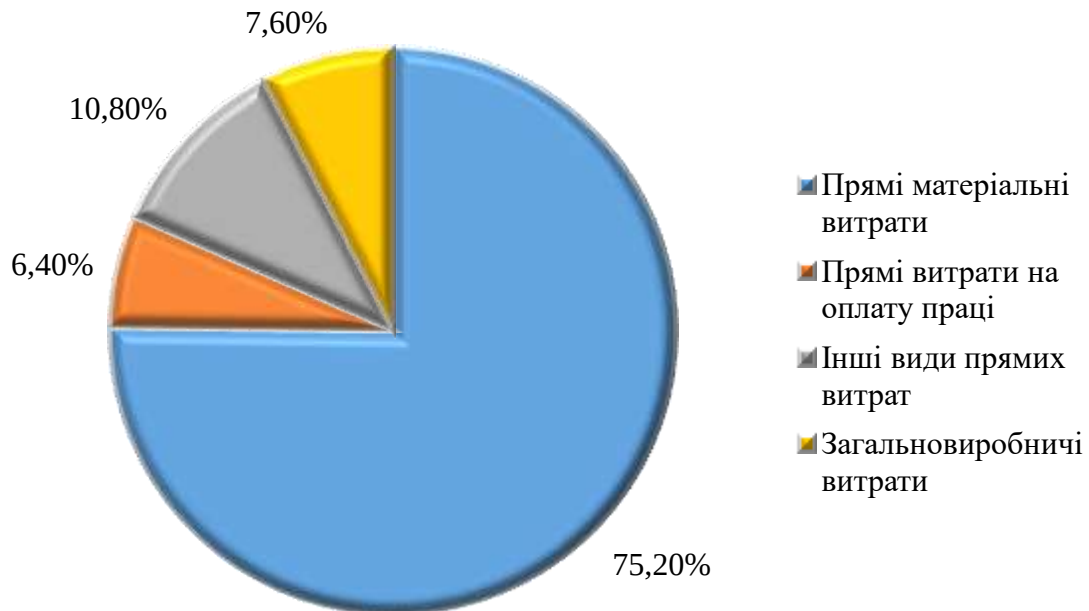

Рисунок 2.5 – Структура витрат на виробництво тваринницької продукції ТОВ «Сидорівський Бровар» у 2022 році

Згідно даних рис. 2.5, у складі витрат ТОВ «Сидорівський Бровар» на виробництво тваринницької продукції у 2022 році найбільшу частку склали матеріальні витрати - 75,2% усіх витрат. Друге місце займали інші види прямих витрат - 10,8%, третє - загальновиробничі витрати - 7,6%.

Нарешті, прямі витрати на оплату праці були рівні 6,4%, становлячи найменшу частку у структурі витрат ТОВ «Сидорівський Бровар», здійснених на виробництво тваринницької продукції у 2022 році.

2.3 Оцінка рівня прибутковості діяльності товариства

Проведемо оцінювання прибутковості роботи ТОВ «Сидорівський Бровар», що дасть можливість продемонструвати, наскільки успішним є діяльність досліджуваного підприємства.

Для цього застосуємо показники рентабельності, які виконують роль індикаторів економічної ефективності, і призначені відобразити те, наскільки продуктивно досліджуване товариство використовує різноманітні види своїх ресурсів – грошові, матеріальні, трудові тощо.

При цьому слід врахувати, що високий рівень рентабельності виступає головним критерієм ефективності роботи підприємства. Для здійснення детального аналізу показників прибутковості діяльності товариства необхідно використовувати дані бухгалтерської звітності та управлінського обліку.

Для оцінювання ефективності виробництва, що є одним із найголовніших критеріїв дієвості роботи ТОВ «Сидорівський Бровар», необхідно провести оцінювання показників рентабельності виробництва.

Цей процес дає змогу отримати інформацію щодо ефективності кожної витраченої гривні, що вкладена у виробничу діяльність, й оцінити прибуток, сформований у її результаті.

Розрахунок рентабельності виробництва здійснюється з використанням даних бухгалтерського балансу, які дають нам інформацію щодо суми балансового прибутку підприємства, а також можуть бути використані для розрахунку середньорічної вартості оборотних коштів та основних засобів, амортизація яких впливає на процес формування собівартості продукції ТОВ «Сидорівський Бровар».

Для обчислення даного показника використаємо дані табл. 2.7.

Таблиця 2.7 - Розрахунок показника рентабельності виробництва ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2020-2022 рр.

Назва показника	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 від 2021 рр.	
				+, -	%
1. Балансовий прибуток підприємства (тис. грн.)	15016	15734	25302	9568	60,8
2. Середньорічна вартість основних засобів (тис. грн.)	33768	43182	48513	5331	12,3
3. Середньорічна вартість оборотних засобів (тис. грн.)	43284	51417	66101	14684	22,2
4. Сума середньорічних вартостей основних та оборотних засобів	77052	94599	114614	20015	21,2
5. Рентабельність виробництва (р.1/р.5)х100%, %	19,5	16,6	22,0	5,4	-

Згідно даних табл. 2.7, показники рентабельності виробництва ТОВ «Сидорівський Бровар» у 2020-2022 рр. характеризують достатньо високий рівень віддачі основних та оборотних засобів підприємства, так як ці показники були додатніми і не зважаючи на деяке зниження рівня у 2021 р. надалі, у 2022 році, рентабельність виробництва зросла на 5,4%, що спостерігалось як на фоні зростання прибутку, так і витрат товариства.

Проведемо оцінку рівня рентабельності активів ТОВ «Сидорівський Бровар». Цей показник відкриває розуміння того, наскільки ефективно працює капітал. Розрахунок рентабельності активів передбачає частку між чистим прибутком товариства за визначений період та сукупним розміром активів.

Значення рентабельності загальних активів, а також їх складових, які були одержані у результаті проведених нами обчислень, показано на рис. 2.6.

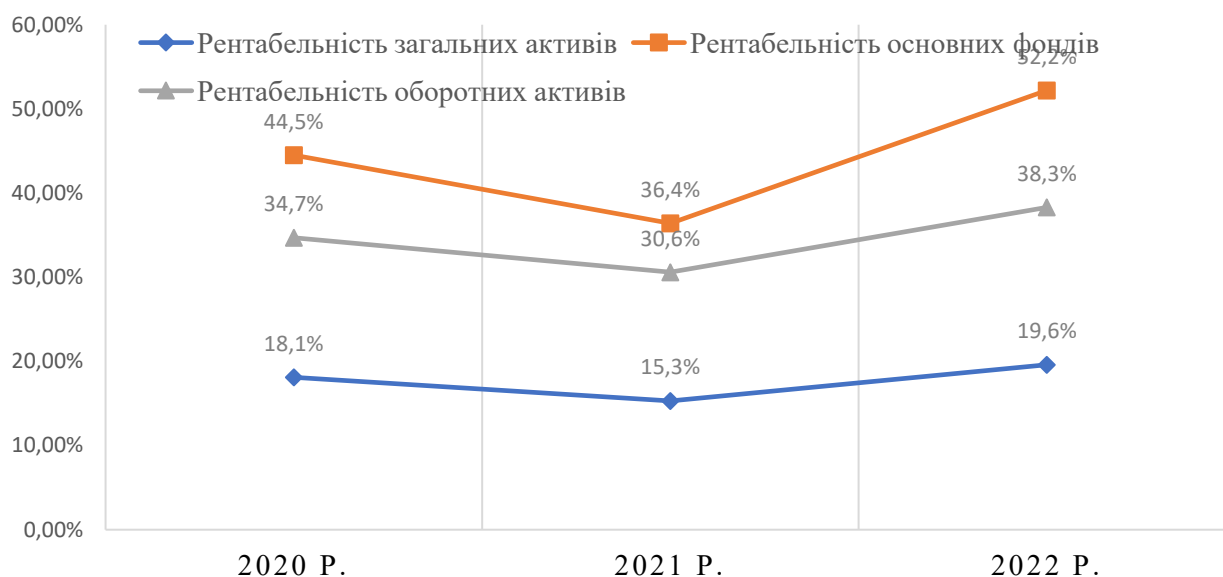

Рисунок 2.6 – Динаміка рентабельності загальних активів, основних фондів та оборотних активів ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2020-2022 рр.

На основі даних рис. 2.6 приходимо до висновку, що значення показників рентабельності загальних активів, основних фондів та оборотних активів ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2020 рік перебували на досить високому рівні. Слід зауважити, що у 2021 році спостерігалось падіння їх значень, що в основному були викликані зростанням як суми загальних активів, так і їх вартісної величини їх складових. Зокрема, зміни вище згаданих показників за вказаний період були наступними:

- рентабельність загальних активів скоротилася на 2,8%;
- рентабельність основних фондів знизилася на 9,1%;
- рентабельність оборотних активів впала на 4,1%.

Зростання значень показника рентабельності активів ТОВ «Сидорівський Бровар», що спостерігалось у 2022 р., розглядається як позитивна тенденція, оскільки це говорить про ефективне використання наявних активів компанії.

Збільшення значення даного показника, а також рентабельності основних фондів та рентабельності оборотних активів при цьому насамперед пояснюється різким нарощування прибутку товариства (за результатами 2022 р. до попереднього – на 80,8%), і відбувалося незважаючи на збільшення середньорічної суми активів загалом та різних їх видів зокрема.

Регулярне дослідження рентабельності різних видів активів дозволяє своєчасно помітити, який об'єкт чи процес є неефективним у роботі підприємства. На основі цього можна зробити висновки щодо потреби модернізації неефективних сфер діяльності товариства.

Також необхідно провести розрахунок показників рентабельності продажів ТОВ «Сидорівський Бровар», які допомагають оцінити те, наскільки ефективно здійснюється реалізація товару. Даний показник є не завжди результатом роботи продавців, оскільки він формується також як результат впливу зовнішніх факторів. Також показник рентабельності досліджуваного товариства є індикатором його цінової політики, здатності до контролю витрат.

Проведемо розрахунок таких наступних видів розрахунку показників рентабельності продажів: валова, операційна, чиста. Вихідні дані, а також результати обчислень відображено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Розрахунок показників рентабельності продажів ТОВ «Сидорівський Бровар»

Назва показника	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+, -)	
				2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6
1. Валовий прибуток (тис. грн.)	22767	23928	39195	1161	15267
2. Прибуток товариства від операційної діяльності (тис. грн.)	14569	15649	25274	1080	9625

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6
3. Чистий прибуток підприємства (тис. грн.)	15016	15734	25302	718	9568
4. Чистий дохід від реалізації продукції (тис. грн.)	64205	58108	98884	-6097	40776
5. Рентабельність продажів за валовим прибутком $(p.1/p.4) \times 100\%$, %	35,5	41,2	39,6	5,7	-1,6
6. Рентабельність продажів за операційним прибутком $(p.2/p.4) \times 100\%$, %	22,8	26,9	22,5	4,1	-4,4
7. Рентабельність продажів за чистим прибутком $(p.3/p.4) \times 100\%$, %	23,4	27,1	25,6	3,7	-1,5

Аналізуючи вище наведену динаміку значень показників рентабельності продажів, приходимо до висновку, що у 2021 році дані показники значно збільшилися до рівня 2020 року. Ця тенденція була зумовлена як зростанням валового, операційного й чистого прибутку (позитивне явище), так і зниженням показника чистого доходу, отриманого ТОВ «Сидорівський Бровар» від реалізації продукції, на шість мільйонів дев'яносто сім тисяч гривень, що саме по собі є негативним.

Проте всупереч тенденції до зростання, яка була характерна для зміни показників рентабельності продажів за 2021 рік, у 2022 році значення даних показників впали. На це вплинули такі позитивні зміни фінансових результатів:

- збільшення валового прибутку на 15 млн. 267 тис. грн.;
- нарощування прибутку, отриманого ТОВ від операційної діяльності, на 9 млн. 625 тис. грн.;
- зростання суми чистого прибутку даного сільськогосподарського підприємства на 9 млн. 568 тис. грн.

Також для 2022 року було характерне таке позитивне явище, як збільшення чистого доходу ТОВ «Сидорівський Бровар» від реалізації продукції, на 40 млн. 776 тис. грн. Отже, вище згадане падіння рентабельності продажів було все таки зумовлене позитивною динамікою показників, які вплинули на їх формування.

Оцінювання показників прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар» також включає обчислення значення рентабельності власного капіталу. Даний показник знаходиться як відношення чистого прибутку товариства до значення його власного капіталу. Динаміка цього показника відображена на рис. 2.7.

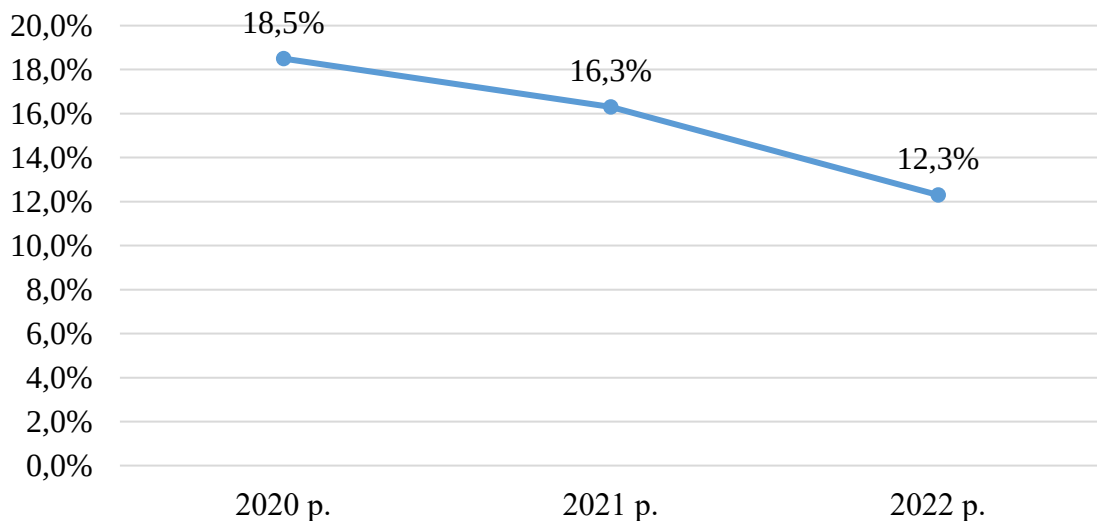

Рисунок 2.7 – Динаміка рентабельності власного капіталу ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2020-2022 рр.

Отже, показник рентабельності власного капіталу ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2020-2022 рр. знижувався, проте при цьому чистий прибуток підприємства стабільно зростав – з 15 млн.16 тис. грн. до 25 млн. 302 тис. грн.,

а середньорічна сума власного капіталу за цей час збільшилася із 81 млн. 153 тис. грн. у 2021 р. до 205 млн. 518 тис. грн., що є позитивним. Отже, хоча і рентабельність власного капіталу ТОВ спадала, але це відбувалося на фоні позитивних змін у динаміці показників, що використовувалися для його розрахунку.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «СИДОРІВСЬКИЙ БРОВАР»

3.1 Оптимізація прибутковості за рахунок впровадження у роботі господарства вирощування нового сорту озимої пшениці

Для здійснення оцінювання прибутковості задля її врахування при прийнятті оптимізаційних рішень ТОВ «Сидорівський Бровар» доцільно використовувати алгоритм, що наведений на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 – Алгоритм оцінювання прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар»
задля прийняття оптимізаційних рішень

Використання вищенаведеного алгоритму на практиці дасть можливість ТОВ «Сидорівський Бровар» не тільки визначати й аналізувати значення показників прибутковості роботи, а і також виявляти їх вплив на загальну ефективність підприємства. Завдяки цьому забезпечується можливість прийняття ефективних управлінських рішень, результатом яких виступатиме покращення фінансових результатів і, зокрема, зростання прибутковості роботи. Дослідження показників прибутковості підприємства допомагає створювати передумови для оцінювання наявного стану процесів операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, а також допомагають визначити напрями коригування їх ефективності. Комплексний аналіз прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар» дає змогу досягнути:

- аналізування напрямків витрачання коштів, скорочення нераціональних витрат та забезпечення вкладень у розвиток товариства;
- ухвалення зважених рішень, що можуть передбачати отримання кредитних коштів (при необхідності цього);
- демонстрації інвесторам привабливості вкладення ресурсів, а також обґрунтування можливості окупити інвестиції;
- визначення суми інвестицій, які необхідно вкласти для підтримання оптимального балансу й досягнення цілей розвитку то ін.

Отже, всебічне аналізування показників прибутковості, а також чинників, які зумовили їх формування, та прийняття на основі цього оптимізаційних рішень дасть можливість ТОВ «Сидорівський Бровар» визначити й реалізувати ефективні заходи, що сприятимуть зростанню ефективності роботи компанії. Показники прибутковості при цьому будуть продемонструвати, наскільки товариство забезпечує правильність використання наявних у нього ресурсів, відшкодування витрат діяльності, а також забезпечення позитивних фінансових результатів.

Вирощування зернових, зокрема, пшениці, виступає фундаментом діяльності ТОВ «Сидорівський Бровар». Слід зауважити, що пшениця озима виступає як одна з основних продовольчих культур, що вирощуються у нашій

країні. Забезпечення процесів подальшого зростання її врожайності, а також покращення якості отриманого зерна роблять необхідним постійне удосконалення технології вирощування, що передбачає застосування на практиці новітніх наукових розробок.

Пропонуємо досліджуваному сільськогосподарському підприємству впровадити вирощування нового сорту озимої пшениці Краєвид. Даний сорт у собі поєднує характеристики як універсального, так і високоінтенсивного типів. Він є високостійким до вилягання, фузаріозу й септоріозу колоса, проростання зерна у колосі, а також процесу осипання зерна. Водночас зимостійкість цього сорту є дещо нижчою від середньої. Даний сорт відзначається низкою позитивних характеристик. Вміст протеїну у ньому 14 %, а клейковини – 32 %. Зерно червоного кольору, крупне, яйцевидної форми. Маса 1000 зерен складає 48,6 г [22].

Зауважимо, що прогнозна урожайність запропонованого до використання сорту складає 10,8 т/га. Даний сорт є середньостиглим, період його дозрівання - 290-295 днів. Він добре реагує на внесення мінеральних добрив, високі дози мінерального живлення, забезпечуючи формування високих врожаїв. Якісні показники зерна при цьому повністю відповідають вимогам, що висуваються до цінних пшениць. Також слід відмітити хороші борошномельні й хлібопекарські властивості сорту Краєвид, його сила борошна дорівнює 320 о.а., а об'єм хліба становить 620 мм [22]. Даний сорт рекомендований для його вирощування у зоні Лісостепу, де і розташоване досліджуване підприємство.

У зоні Лісостепу, де розташоване досліджуване підприємство, умови зволоження є кращими порівняно із іншими регіонами. При цьому врожайність зерна пшениці озимої здатна перевищувати 10 т/га. До основних чинників інтенсифікації виробництва при цьому слід віднести високоякісного насіння, що відноситься до високопродуктивних сортів, а також проведення збалансованого удобрення, використання широкого спектру засобів, що забезпечують захист від бур'янів, хворіб, шкідників, техніки, регуляторів росту та за умов необхідності - також меліорації.

Завдання ТОВ «Сидорівський Бровар» полягає у використанні у своїй діяльності ефективних технологій, що не лише забезпечували б вищу якість та врожайність зерна, а й були б безпечними для довкілля та високоокупними.

Вирішення зазначених завдань потребує визначення шляхів підвищення ефективності вирощування пшениці озимої у господарстві, у тому числі шляхом оптимізації технологій вирощування. В основу сучасних технологій вирощування зернових культур ТОВ «Сидорівський Бровар» повинне бути покладене скорочення розриву, що існує між реальною та потенційною продуктивністю зернових, що забезпечується на основі використання дієвих агротехнічних заходів.

Використання інтенсивної технології вирощування пшениці озимої дозволяє підвищити раціональність використання ресурсів, причому це досягається шляхом ефективних методів обробітку ґрунтів. Адже саме обробіток ґрунту виступає основним фоном, що дозволяє забезпечити оптимальну дію решта чинників (добрив, сорту, попередника тощо) [20].

Слід зауважити, що дуже важливим елементом використання технології вирощування пшениці виступає сорт. На сьогоднішній день вітчизняними науковцями створено сорти пшениці озимої, що володіють потенціалом урожайності від 10 до 13 т/га. Але при наявних виробничих умовах середній рівень врожайності в Україні майже удвічі нижчий. Основною причиною цього явища є порушення технології вирощування. Здійснення використання стійких до вилягання та високопродуктивних сортів, що здатні забезпечувати високу окупність витрат на інтенсифікацію, виступає передумовою поширення у господарствах інтенсивної технології вирощування озимої пшениці.

У цих умовах дуже важливе значення відводиться оптимізації строків сівби озимої пшениці. Зауважимо, що на даний час простежується чітка тенденція до зміщення оптимальних строків сівби у сторону більш пізніх. Науковцями та практиками доведено значний вплив строків посіву на ріст та розвиток рослин озимої пшениці, та відповідно формування її продуктивності. Даний вплив значною мірою зумовлений зміною кліматичних і погодних умов,

і це робить необхідним проведення коригування технології вирощування даної культури. Оптимальним строком її сівби в умовах Тернопільської обл. є третя декада вересня.

Перспективні напрями підвищення прибутковості вирощування пшениці у ТОВ «Сидорівський Бровар» наведено на рис. 3.2.

Рисунок 3.2 - Перспективні напрями підвищення прибутковості вирощування пшениці у ТОВ «Сидорівський Бровар»

Витрати на придбання насіннєвого матеріалу (V_n) визначимо з формули:

$$V_n = N_v \times S_p \times C_s, \quad (3.1)$$

де N_v – норма висіву зерна визначеного сорту пшениці на 1 га (кг);

S_p – площа посіву пшениці нового сорту;

C_c – ціна 1 кг насіння нового сорту пшениці.

Враховуючи, що норма висіву зерна визначеного сорту пшениці на 1 га в середньому складає 175 кг/га, площа посіву пшениці нового сорту – 400 га, а прогнозована ціна 1 ц насіння нового сорту пшениці – 11,50 грн./кг, обчислимо суму витрат на придбання насіння нового сорту озимої пшениці Краєвид:

$$В_n. = 175 \times 400 \times 11,5 = 805\,000 \text{ грн.}$$

Проведемо обчислення прогнозних обсягів збору урожаю пшениці при сприятливих погодних та ін. умовах:

$$O_3 = V_p \times S_p, \quad (3.2)$$

де O_3 - прогнозні обсяги збору врожаю пшениці, ц;

V_p – прогнозована врожайність пшениці сорту Краєвид (100 ц/га);

$$O_3 = 100 \times 400 = 40000 \text{ ц} = 4000 \text{ т.}$$

Оскільки прогнозована ринкова ціна пшениці складає 10 тис. грн. за тонну, то вартість виробленої продукції можна обчислити за формулою:

$$B_p = O_3 \times C_p, \quad (3.3)$$

де B_p – вартість виробленого зерна;

C_p – прогнозна ринкова ціна пшениці.

$$B_p = 4000 \text{ т} \times 10 \text{ тис. грн/т} = 40000 \text{ тис. грн.} = 40 \text{ млн. грн.}$$

Тоді прогнозний прибуток, який планується отримати у результаті вирощування нового пшениці озимої, становитиме:

$$\text{ПР} = \text{ВП} - \text{ЗВ}, \quad (3.4)$$

де ЗВ – сума витрат, здійснених ТОВ «Сидорівський Бровар» при вирощуванні сорту пшениці озимої Краєвид.

$$\text{Пр} = 40000 - 525,7 = 5723,9 \text{ тис. грн.}$$

Прогнозована структура виробничої собівартості пшениці озимої при використанні нового сорту наведена на рис. 3.3.

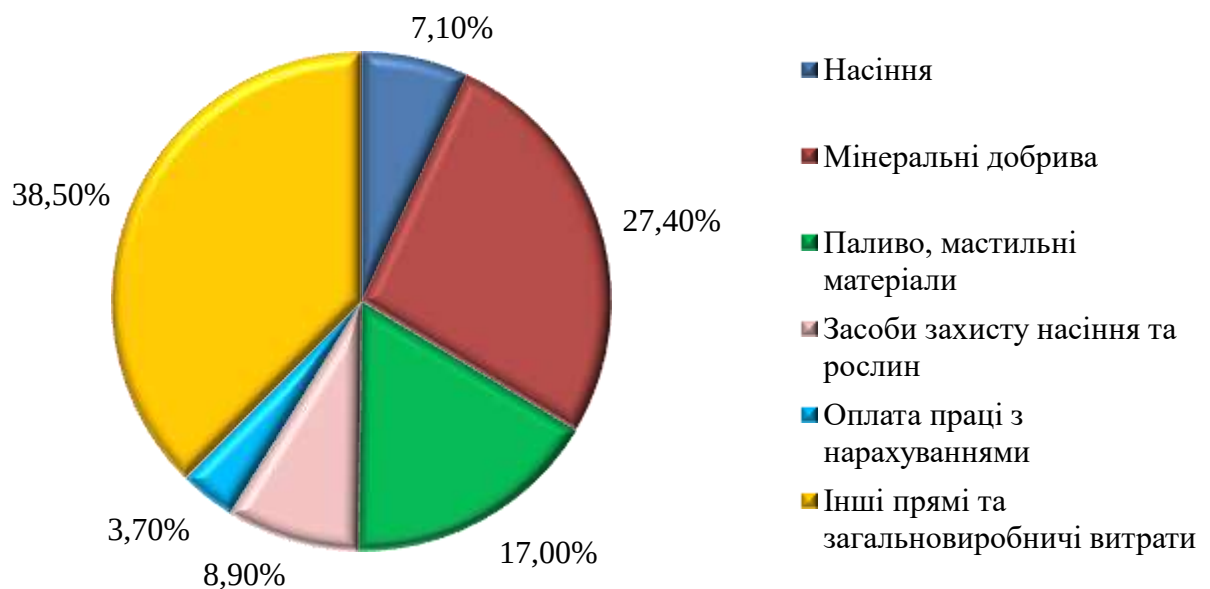

Рисунок 3.3 – Прогнозована структура виробничої собівартості пшениці озимої при використанні нового сорту

Показники економічної ефективності впровадження нового сорту пшениці озимої відображено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Показники економічної ефективності впровадження вирощування нового сорту пшениці озимої Краєвид

Показники	Одиниці виміру	Значення показника	
		до впровадження	після впровадження
1. Площа посіву	га	400,0	400,0
2. Виробничі витрати на вирощування пшениці	тис. грн.	12871,9	18020,7
3. Урожайність	ц/га	66,2	100,0
4. Валовий збір зерна	ц	26486,2	40000,0
5. Виручка від реалізації (при ціні 970 грн/ц)	тис. грн.	25691,6	38800,0
6. Прибуток	тис. грн.	12819,7	20779,3
7. Економічний ефект (приріст прибутку)	тис. грн.	-	7959,6
8. Рентабельність (за виробничою собівартістю культури)	%	99,6	115,3

Економічний ефект, що планується одержати ТОВ «Сидорівський Бровар» від впровадження вирощування даним товариством нового сорту пшениці озимої, обчислимо як різницю між прибутком підприємства від вирощування даної культури до і після впровадження сорту нового сорту Краєвид. Як видно з табл. 3.3, він буде рівний:

$$E = 20779,3 - 12819,7 = 7959,6 \text{ тис. грн.}$$

Отже, розрахунки засвідчують економічну доцільність впровадження вирощування нового сорту пшениці озимої досліджуваним підприємством.

При цьому також планується досягнути зростання показника рентабельності продукції (за виробничою собівартістю культури) з 99,6% до 115,3%, що говорить про економічну доцільність нашої пропозиції.

3.2 Заходи щодо забезпечення підвищення прибутковості роботи товариства шляхом впровадження виробництва кукурудзяної крупи

З метою подальшого підвищення прибутковості діяльності товариства пропонуємо впровадити перероблення зерна кукурудзи, яке вирощується товариством, на крупу.

Для цього необхідно здійснити придбання універсальної лінії, що також може бути використана для процесу перероблення інших видів зерна. При цьому планується використовувати незадіяні у товаристві будівлі й споруди, зерносклади.

Традиційною технологічною схемою переробки зерна кукурудзи на крупу є достатньо енергоємна технологія, яка вимагає значних витрат на її впровадження на будівництво й експлуатацію. Окрім того, при використанні так званого сухого способу очищення зерна не можна ефективно забезпечити видалення важко відокремлюваних домішок. У результаті цього погіршується якість продукції, зменшується її вихід, а також ускладнюється виготовлення крупи вищого сорту.

На нашу думку, ТОВ «Сидорівський Бровар» необхідно впровадити використання прогресивної технологічної схеми, якою передбачаються процеси: зважування зерна; згодом – його очищення у сепараторах та трієрах; проведення гідросепарування, що здійснюється на мийній машині: після цього відбувається підсушування зерна, його попереднє підігрівання і сушіння; наступними етапами виступають охолодження, фракціонування на 5 фракцій; лущення і сортування продуктів лущення, здійснення контролю круп, лузги та проділу, а також фасування готової продукції.

Вище згаданою нами схемою передбачається також забезпечення очищення зерна від сміттєвих домішок, що може досягатися із використанням у випадку наявності високого вмісту в зерні домішок, що важко відокремлюються, мийної машини, яка має спеціальну конструкцію.

Прогнозуємо, що у результаті переробки зерна кукурудзи за цією технологією ТОВ «Сидорівський Бровар» забезпечить одержання високоякісної

кукурудзяної крупи. Одержана продукція буде відзначатися однорідним кольором, специфічним смаком і запахом із приємним ароматом.

Витрати ТОВ «Сидорівський Бровар» на придбання технологічної лінії з виробництва кукурудзяної крупи наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Витрати ТОВ «Сидорівський Бровар» на придбання технологічної лінії з виробництва кукурудзяної крупи

Вид обладнання	Вартість, тис. грн.
1. Мийна машина	120,0
3. Сушарка	156,8
2. Агрегат гідротермічної обробки	106,8
4. Вальцедекові верстати	131,2
5. Установка для фасування круп	105,2
Разом	620,0

Отже, витрати ТОВ «Сидорівський Бровар» на придбання технологічної лінії з виробництва кукурудзяної крупи будуть рівні 620,0 тис. грн.

Розрахунок загальних початкових витрат проєкту впровадження лінії з виробництва кукурудзяної крупи наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Початкові витрати проєкту впровадження лінії з виробництва кукурудзяної крупи

Вид витрат	Сума, тис. грн.
Придбання обладнання	620,0
Доставка обладнання	19,2
Монтаж обладнання	33,4
Налагодження обладнання	4,2
Непередбачувані витрати	60,0
Разом	736,8

Сумарні витрати ТОВ «Сидорівський Бровар», спрямовані на втілення проєкту впровадження у дію технологічної лінії з виробництва кукурудзяної й інших видів круп дорівнюють 736,8 тис. грн.

Розрахуємо фонд оплати праці працівників, що здійснювати виробництво крупи (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Розрахунок витрат на оплату праці працівників, зайнятих у процесі виготовлення кукурудзяної крупи

Професія	Кількість, чол.	Місячний фонд оплати праці, грн.
1. Оператор мийної машини	1	13700
2. Оператор агрегату гідротермічної обробки	1	14320
3. Оператор сушарки	1	15100
4. Луцильник	1	14800
5. Фасувальник	1	13700
Всього	5	71620

Згідно даних, відображених у таблиці 3.4, для налагодження виготовлення кукурудзяної крупи товариству буде 5 працівників, а саме: оператор мийної машини, луцильник, оператор сушарки, оператор агрегату гідротермічної обробки, фасувальник. Сумарний прогнозований місячний фонд їх заробітної плати становитиме 71 тисячу 620 грн.

Собівартість випуску 1 кг кукурудзяної крупи при цьому складатиме 11,5 грн.

Прогнозні економічні результати ТОВ «Сидорівський Бровар», очі очікуються від впровадження виробництва кукурудзяної крупи, відображені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Прогнозні економічні результати ТОВ «Сидорівський Бровар» при налагодженні виробництва кукурудзяної крупи (тис. грн.)

Показники	Один. виміру	Значення показника
Чистий дохід від реалізації	тисяч грн.	3497,5
Витрати на виробництво та реалізацію продукції	тисяч грн.	2914,6
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	тисяч грн.	582,9
Податок на прибуток	тисяч грн.	61,2
Чистий прибуток	тисяч грн.	521,7
Рентабельність продукції	%	20,0
Рентабельність продажів	%	13,7
Рентабельність інвестицій у проєкт	%	70,1

З даних табл. 3.7 робимо висновок, що прогнозована сума чистого прибутку, який буде одержаний ТОВ «Сидорівський Бровар» у результаті налагодження виробництва кукурудзяної крупи, становитиме 521,7 тис. грн., рентабельність продукції складатиме 20,0%, рентабельність продажів – 13,7%, а рентабельність інвестицій у проєкт - 70,1%. Отже, цю пропозицію доцільно впроваджувати у роботі даного сільськогосподарського підприємства.

3.3 Впровадження сучасних інформаційних технологій як напрям забезпечення зростання прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар»

У сучасних умовах впровадження інформаційних технологій в сільському господарстві чинить дуже значний вплив на якість та обсяги зібраного врожаю. Зокрема, господарством можуть застосовуватися дрони, що будуть картографувати посіви, а також вносити добрива у місцях, де не може бути використана звична техніка товариства. Використання різноманітних дронів також може бути забезпечене для збирання врожаїв польових культур, що допоможе покращити роботу господарства та забезпечити вирішення завдань його розвитку, що є актуальними на даний час.

Вважаємо, що впровадження сучасних інформаційних технологій є важливим напрямом забезпечення зростання прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар». Господарство може використовувати різноманітні системи, що дозволить покращити стан у певній галузі технологій сільського господарства і які здатні вирішувати наступні завдання (рис. 3. 4).

Рисунок 3.4 – Перспективні сфери використання сучасних інформаційних технологій для зростання прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар»

Застосування новітніх підходів до управління діяльністю товариства на даний час складають ядро його інноваційного процесу. Зокрема, інноваційні технологічні продукти можуть включати пристрої, що використовуються для проведення спектрального аналізу ґрунту, сільськогосподарських культур, ІТ-технології, які застосовуються для ведення точного землеробства, різноманітні

датчики, роботи, засоби цифрового зв'язку. Окрім того, господарство у перспективі зможе використовувати різноманітні геолокаційні технології (системи глобального позиціонування (GPS), різні географічні інформаційні системи), здійснювати автоматичне керування роботою техніки, обладнання та інше. Наприклад, до основних перспективних сфер, у яких може здійснюватися використання сучасних інформаційних технологій для зростання прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар», можна віднести:

- контролювання якості виконання агротехнічних операцій (обробіток ґрунту). Це включає прохід техніки й агрегатів за умови використання автопілота, здійснення контролю швидкості й глибини та виконаних операцій;

- контроль внесення мінеральних ресурсів. Він включає витрати добрив з проведенням обрахунку норм їх застосування на гектар стосовно певної ділянки геопозиціонування, а також на усю площу;

- контроль посіву. Він передбачає контроль за параметрами якості проведення посівної кампанії, зокрема: відстань між насінням у рядку, сингуляція, глибина посіву, кількість використаних добрив та висіяного насіння в певній ділянці геопозиціонування, а також загалом на площу;

- визначення стану посівів, зокрема, стану культур, стадій вегетації, виявлення нестачі елементів живлення, наявності різних хвороб, шкідників культур тощо. Слід урахувати, що на стан ведення сільського господарство впливають різні чинники навколишнього середовища, а також людський (антропогенний) чинник. Дефіцит поживних речовин при цьому може виступати основною причиною, що зумовлює затримку росту рослин, що часто призводить до суттєвої втрати врожаю. Брак мікро-, макро-, мезоелементів можна діагностувати візуально, і при цьому своєчасне проведення ідентифікації допоможе зберегти майбутній врожай. Наявність дефіциту поживних речовин у культур призводить до обмеженого їх доступу до життєво важливих для них елементів живлення, і це здатне викликати відхилення у розвитку даної культури, оскільки рослинність вимагає наявності визначених елементів на різноманітних стадіях розвитку у певних обсягах. Отже, для забезпечення

ефективного розвитку рослин елементи й обсяги поживних речовин мають бути правильно збалансовані;

- проведення моніторингу посівів і на основі цього - прогнозування врожайності, що передбачає використання ГІС, використання БПЛА (проведення аерофотозйомки), формування бази даних щодо стану рослин через супутниковий моніторинг із застосуванням індексів (зокрема, NDVI-нормалізованого диференційного вегетаційного індексу), моніторинг погоди тощо;

- здійснення агрохімічного аналізу, що включає у себе розроблення схем відбору, внесення даних агрохімічного аналізу, створення тематичних карт, що формуються відповідно до елементів живлення;

- проведення збору врожаю, включаючи встановлення на комбайни різноманітних систем автоматичного ведення в міжряддях (автопілот), що забезпечує виконання прямого комбайнування, при цьому не допускаючи пропусків, а також передачу інформації щодо врожайності в певній точці геоопозиціонування, а також загалом із площі;

- визначення твердості ґрунтів, що включає розроблення схем перевірки твердості ґрунту, формування тематичних карт стосовно глибини проникнення.

Отже, на даний час існує багато різних систем, використання яких вимагає постійного контролю за їх застосуванням, а також вмінь поєднання, аналізування й роботи над їх удосконаленням з метою швидкого вирішення існуючих, а також новостворених проблем.

На сьогоднішній день на порядку денному дуже гостро стоїть питання забезпечення граничної інтенсифікації сільського господарства. Завдання полягає у тому, щоб забезпечити компенсування браку природних ресурсів можливостями, що має людський інтелект.

Зауважимо, що перед початком здійснення обстеження поля потрібно забезпечити наявність повної інформації щодо даної ділянки (кількість гектарів,

історія внесення мінеральних, органічних добрив, сівозміна, ґрунтообробіток, урожайність, аналіз ґрунту тощо.

Отже, необхідно здійснювати скаутинг, що ставить за мету забезпечення збору інформації щодо поточного стану полів, якості виконаних польових робіт та ін. Уся інформація, що збирається за допомогою агроскаутингу, дає можливість:

- вчасно виявляти відхилення, можливі порушення технології сільськогосподарського виробництва;
- збирати й систематизувати дані, що стосуються розвитку кожної культури;
- виявляти причини порушень, виробляти рекомендації щодо їх виправлення.

Отже, впровадження сучасних інформаційних технологій виступає важливим напрямом діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства, який дасть можливість забезпечити зростання прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар».

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Заходи з охорони праці на ТОВ «Сидорівський Бровар»

Охорона праці регулює питання організації безпечної та нешкідливої праці на підприємствах. Загалом вона становить сукупність заходів, що мають організаційно-технічний, санітарно-гігієнічний та профілактичний характер та спрямовані на гарантування збереження життя та здоров'я учасників трудових відносин.

Роботодавець (директор) ТОВ «Сидорівський Бровар» зобов'язаний створити в кожному структурному підрозділі та на кожному робочому місці умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

З цією метою директором ТОВ «Сидорівський Бровар» забезпечується функціонування системи управління охороною праці, для чого він:

- створює відповідні служби і призначає посадових осіб, які забезпечують вирішення конкретних питань охорони праці, затверджує інструкції про їх обов'язки, права та відповідальність за виконання покладених на них функцій, а також контролює їх дотримання;
- розробляє за участю сторін колективного договору і реалізує комплексні заходи для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці;
- впроваджує прогресивні технології, досягнення науки і техніки, засоби механізації та автоматизації виробництва, вимоги ергономіки, позитивний досвід з охорони праці тощо;
- забезпечує усунення причин, що призводять до нещасних випадків, професійних захворювань, та здійснення профілактичних заходів, визначених комісіями за підсумками розслідування цих причин;

- організує проведення аудиту охорони праці, лабораторних досліджень умов праці, атестації робочих місць на відповідність нормативним актам про охорону праці в порядку і строки, що встановлюються законодавством;

- вживає за їх підсумками заходів щодо усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих факторів;

- розробляє і затверджує положення, інструкції, інші нормативні акти про охорону праці, що діють у межах підприємства, та встановлюють правила виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках, робочих місцях відповідно до державних міжгалузевих і галузевих нормативно-правових актів про охорону праці, забезпечує безплатно працівників нормативно-правовими актами про охорону праці;

- здійснює постійний контроль за дотриманням працівником технологічних процесів, правил поводження з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, використанням засобів колективного та індивідуального захисту, виконанням робіт відповідно до вимог з охорони праці;

- організує пропаганду безпечних методів праці та співробітництво з працівниками у галузі охорони праці;

- вживає термінових заходів для допомоги потерпілим, залучає за необхідності професійні аварійно-рятувальні формування у разі виникнення на підприємстві аварій та нещасних випадків. Роботодавець несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

Кожен працівник ТОВ «Сидорівський Бровар», виконуючи трудові обов'язки, зобов'язаний дотримуватися вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Зокрема, він повинен:

- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства;

- знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці, правила поводження з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;

- проходити в установленому порядку попередні та періодичні медичні огляди. Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

Питанням охорони праці працівники повинні навчатися постійно. Усі працівники при прийнятті на роботу і в процесі роботи повинні проходити за рахунок роботодавця на підприємстві інструктаж, навчання з питань охорони праці, з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки при виникненні аварії.

Працівники, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з охорони праці, не допускаються до роботи. Коли у працівників, у тому числі посадових осіб, виявлені незадовільні знання з питань охорони праці, вони повинні у місячний строк пройти повторне навчання і перевірку знань.

Під час прийняття на роботу, а також періодично, працівники ТОВ «Сидорівський Бровар» проходять на підприємстві інструктажі з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж і стихійних лих.

За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий. Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншим фахівцем відповідно до наказу (розпорядження) по підприємству, який в установленому Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці. Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, навчальних та наочних посібників за програмою, розробленою службою охорони праці з урахуванням

особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджуються керівником підприємства.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці, який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу.

Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі проводить до початку роботи безпосередньо на робочому місці безпосередній керівник робіт (начальник структурного підрозділу, майстер) або фізична особа, яка використовує найману працю за діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів на ТОВ «Сидорівський Бровар» та їх допуск до роботи, особа, яка проводила інструктаж, уносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці. Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою.

4.2 Оцінка стійкості роботи суб'єкта господарювання до впливу уражаючих факторів ядерного (техногенного) вибуху

Дослідження стійкості роботи ТОВ «Сидорівський Бровар» - це всебічне вивчення обстановки, яка може скластися під час НС та визначення її впливу на виробничу діяльність підприємства. Мета дослідження полягає в тому, щоб виявити слабкі місця в роботі об'єкта та виробити найбільш ефективні пропозиції, спрямовані на підвищення його стійкості. Проводиться воно силами інженерно-технічного персоналу із залученням спеціалістів науково-дослідних та проектних організацій. Організатором та керівником досліджень є директор підприємства.

Увесь процес планування і проведення досліджень поділяється на три етапи: I етап — підготовчий; II етап — оцінка стійкості роботи об'єкта

господарювання; III етап — розроблення заходів, які підвищують стійкість роботи об'єкта в умовах НС. На першому етапі розробляються керівні документи, які визначають склад учасників досліджень, та організовується їх підготовка. Основними документами для організації досліджень є: наказ керівника підприємства, щодо проведення дослідження; календарний план основних заходів з підготовки до проведення досліджень; план проведення досліджень [20].

Календарний план основних заходів з підготовки до проведення досліджень визначає: основні заходи; терміни їх виконання; відповідальних виконавців; сили та засоби, які залучаються для виконання завдань. План проведення досліджень є основним документом, який визначає зміст роботи керівника дослідження і груп головних спеціалістів.

Основним параметром, що визначає руйнуючу дію повітряної ударної хвилі, є надмірний тиск ΔP_ϕ . Критерієм стійкості об'єкта до дії ударної хвилі є граничне значення надмірного тиску (ΔP_ϕ)), при якому елементи об'єкта або не руйнуються, або отримують слабкі та середні зруйнування.

Це значення надмірного тиску називають межею стійкості об'єкта до дії ударної хвилі ($\Delta P_\phi \lim$). Умови стійкості: якщо $\Delta P_\phi \lim > \Delta P_{\phi \max}$ - об'єкт, який стійкий до дії ударної хвилі; якщо $\Delta P_\phi \lim < \Delta P_{\phi \max}$ - не стійкий.

$\Delta P_{\phi \max}$ - максимальне значення надмірного тиску ударної хвилі, що очікується на об'єкті при вибуху.

Методика оцінки стійкості об'єкта до дії ударної хвилі включає:

1. Визначення максимального значення надмірного тиску ($\Delta P_{\phi \max}$) ударної хвилі, що очікується у районі об'єкта під час вибуху.

При ядерному вибуху вихідними даними є:

- потужність ядерних боєприпасів (q , кт);
- вид вибуху (наземний чи повітряний);
- відстань від центру міста до об'єкта (R_M , км);
- максимальне ймовірне відхилення центра вибуху боєприпасів від точки прицілювання ($\Gamma_{\text{відх}}$).

На карті (плані місцевості) позначають імовірну точку прицілювання (нею може бути центр міста). З цієї точки (ТП) з радіусом $r_{\text{відх}}$ будується коло, в межах якого найбільш імовірно влучать боєприпаси. Чим ближча точка ЦВ (центр вибуху) до об'єкта, тим більше ушкоджень він отримає (рис. 4.1).

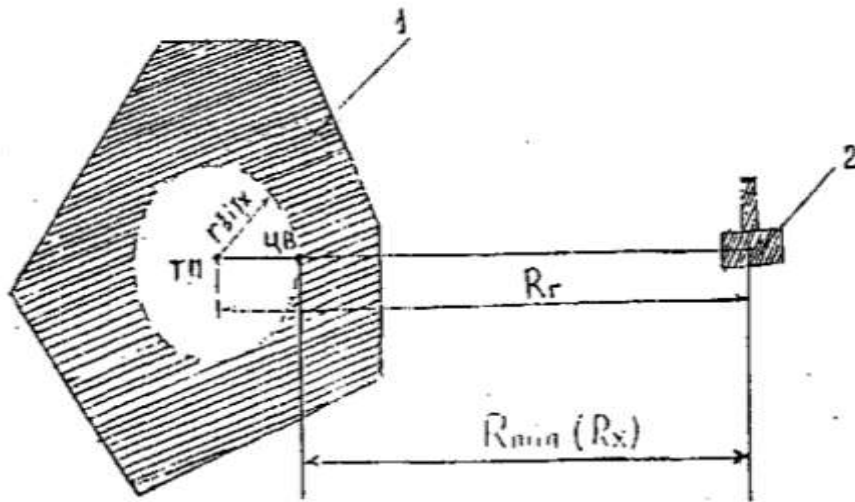

Рисунок 4.1 - Визначення мінімальної відстані до імовірного центру вибуху.

1 - місто, 2 - об'єкт

Визначають мінімальне можливе віддалення центру (епіцентру) вибуху від об'єкта

$$R_{\min} = R_{\text{м}} - r_{\text{відх.}}$$

У залежності від потужності ядерних боєприпасів та виду вибуху, у таблиці знаходять максимальне значення надмірного тиску ударної хвилі, що очікується на об'єкті $\Delta P_{\phi \text{max}}$.

Під час вибуху газоповітряної суміші вихідними даними є:

- маса вуглеводневого продукту (пропану, бутану тощо);
- відстань від центру вибуху до об'єкта.

Шляхом розрахунку або за графіком визначають значення надмірного тиску ударної хвилі, що очікується на об'єкті, та приймають його за максимальне.

2. Визначення границі стійкості об'єкта до дії ударної хвилі (ΔP_{lim}).

Спочатку виділяють основні елементи цеху (об'єкта), від яких залежить виробництво продукції і їх характеристики (з технічної документації). Потім визначається (границя) стійкості кожного з основних елементів об'єкта. Межею стійкості елемента є надмірний тиск, при якому елемент дістане середній ступінь руйнувань (див. дод. 2 ПЗ-4). Якщо надмірний тиск, при якому елемент отримує середні руйнування, визначений не одним значенням, а діапазоном (наприклад, 20...30 кПа), то за межу стійкості приймають нижню межу діапазону (у прикладі 20 кПа).

За межу стійкості цеху (об'єкта) в цілому приймають межу стійкості найбільш слабого елемента об'єкта.

3. Визначення можливої шкоди (відсотків виходу з ладу) елементів об'єкта при очікуваному $\Delta P_{\phi \max}$.

Виявляють, який ступінь руйнування може отримати кожен з елементів об'єкта при надмірному тиску $\Delta P_{\phi \max}$, і визначають можливий збиток залежно від ступеня руйнувань елемента за наведеною нижче таблицею:

Таблиця 4.1 – Ступені руйнування об'єктів

Ступінь руйнувань	Слабкі	Середні	Сильні	Повні
Очікуваний збиток, %	10...30	30...50	50...90	90...100

4. Аналіз результатів оцінки, висновки:

- порівнюючи $\Delta P_{\phi \lim}$ об'єкта з очікуваною величиною $\Delta P_{\phi \max}$, виявляють чи стійкий об'єкт до дії ударної хвилі. При $\Delta P_{\phi \lim} > \Delta P_{\phi \max}$ - об'єкт стійкий, а при $\Delta P_{\phi \lim} < \Delta P_{\phi \max}$ - не стійкий до дії ударної хвилі;
- які з елементів найменш стійкі (з малими $\Delta P \lim$);
- до якої величини доцільно підвищувати стійкість об'єкта.

Доцільно підвищувати стійкість об'єкта до очікуваного значення ΔP , якщо це не зумовить великих економічних витрат. У іншому випадку достатньо

буде підвищити стійкість найбільш слабких елементів до рівня стійкості більшості елементів об'єкта.

На основі висновків пропонують заходи щодо підвищення стійкості роботи об'єкта.

Такими заходами можуть бути:

- укріплення несучих конструкцій та перекрить будівель встановленням додаткових колон, ферм, контрфорсів або підкосів;
- розміщення обладнання на нижніх поверхах будівель або в підвалах, надійне закріплення його на фундаменті, встановлення захисних кожухів або ковпаків;
- прокладання кабельних мереж та трубопроводів під землею;
- створення резервних запасів контрольно-вимірювальної апаратури.

ВИСНОВКИ

Сучасні умови господарювання роблять необхідним приділяти значну значення увагу показникам, які дають змогу сформувати комплексну оцінку роботи суб'єктів господарювання, що характеризують результати їх виробничо-господарської діяльності. Зокрема важливе значення відводиться показникам прибутковості, які характеризують економічну ефективність виробництва, спожитих ресурсів, результати реалізації продукції, а також характеризують передумови здійснення розширеного відтворення діяльності.

ТОВ «Сидорівський Бровар» у своїй роботі ставить за мету здійснення сільськогосподарської діяльності, яка передбачає вирощування зернових, технічних культур, а також ведення тваринництва (розведення свиней). У 2022 році валовий збір зернових і зернобобових культур ТОВ «Сидорівський Бровар» скоротився на 21006,7 ц. Це було викликано як скороченням посівних площ даних культур на 150 га, так і зниженням урожайності даних культур в середньому на 9,4%. Загалом падіння врожайності було характерне майже для усіх культур господарства, за винятком ячменю ярого. У структурі виробництва продукції рослинництва ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2022 р. найбільша частка (34,8%) припадала на зерно кукурудзи. Великою також була частка зерна пшениці (31,2%).

Прибуток ТОВ «Сидорівський Бровар» від операційної діяльності у 2021 році зріс 7,4%. У наступному році ця тенденція ще більше посилювалася. Чистий прибуток протягом періоду 2020-2022 рр. стабільно збільшувався, що є позитивним. Загальна сума операційних витрат товариства «Сидорівський Бровар» протягом 2020-2022 років постійно збільшувалася. Структура операційних витрат товариства у 2022 році, відзначалася значним переважанням частки матеріальних витрат, що становили майже 80% у їх загальній величині.

Показники рентабельності виробництва ТОВ «Сидорівський Бровар» у

2020-2022 рр. характеризують достатньо високий рівень віддачі основних та оборотних засобів підприємства. Зростання значень показника рентабельності активів ТОВ «Сидорівський Бровар», що спостерігалось у 2022 р., розглядається як позитивна тенденція, оскільки це говорить про ефективне використання наявних активів компанії. Показник рентабельності власного капіталу ТОВ «Сидорівський Бровар» за 2020-2022 рр. знижувався, проте при цьому чистий прибуток підприємства стабільно зростає.

Для підвищення рівня прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар» пропонуємо впровадити вирощування нового сорту пшениці озимої Краєвид. Економічний ефект, що буде виявлятися у прирості прибутку цього підприємства, становитиме 7 млн. 959,6 тис. грн. При цьому також планується досягнути зростання показника рентабельності продукції (за виробничою собівартістю) з 99,6% до 115,3%, що говорить про економічну доцільність нашої пропозиції.

З метою подальшого підвищення прибутковості діяльності товариства пропонуємо впровадити перероблення зерна кукурудзи, яке вирощується товариством, на крупу. Для цього необхідно здійснити придбання універсальної лінії, що також може бути використана для процесу перероблення інших видів зерна. Прогнозована сума чистого прибутку, який буде одержаний ТОВ «Сидорівський Бровар» у результаті налагодження виробництва кукурудзяної крупи, становитиме 521,7 тис. грн., рентабельність продукції складатиме 20,0%, рентабельність продажів – 13,7%, а рентабельність інвестицій у проєкт - 70,1%. Отже, нашу пропозицію доцільно впроваджувати у роботі даного сільськогосподарського підприємства.

Вважаємо, що впровадження сучасних інформаційних технологій є важливим напрямом забезпечення зростання прибутковості ТОВ «Сидорівський Бровар». Господарство може використовувати багато різноманітних систем, які дозволяють покращувати стан у певній ланці технологій сільського господарства та сприятимуть зростанню прибутковості роботи даного товариства.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бержанір І. А., Гвоздєй Н.І., Улянич Ю.В. Рентабельність як основний показник оцінки діяльності підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2015. № 1(2). С. 58-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2015_1%282%29_13
2. Москаленко В. П., Пластун О.Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 6. С. 181-191.
3. Мелень О.В., Холондач Ю.Ю. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ». Темат. вип. «Технічний прогрес і ефективність виробництва»*. 2015. № 25(1134). С. 123-126., с. 124.
4. Огійчук М.Ф. Суть прибутку та підходи до методики його визначення. *Економіка АПК*. 2009. № 6. С. 31-45.
5. Рудика В.І., Мамедов І.М. Характеристика рентабельності як показника ефективної діяльності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 32. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/20955>
6. Бочкарьова Т.О., Кулинич Р.О., Пігуль Н.Г. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 188-193.
7. Пандас А.В., Федерка Т.М. Особливості визначення рентабельності будівельних підприємств. *Економіка і суспільство*. 2020. Вип. 22. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-76>
8. Новіченко Л. С. Аналіз показників рентабельності підприємства: теоретичні та прикладні аспекти. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 5. Том 2. С. 254-259. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/09/2021-en-52-43.pdf>

9. Дронова А.Ю. Рентабельність як складова оцінки ефективності діяльності торговельних підприємств на ринку нафтопродуктів України. *Економіка промисловості*. 2011. №53. С.140-146.
10. Антонюк Р.Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства*. 2012. № 126. С. 50–55.
11. Вовк О.М., Ковальчук А.М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern economics*. 2020. № 21. С. 37-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2020_21_8
12. Лищенко М. О. Аналітичний інструментарій визначення основних показників рентабельності. *Економічна аналітика: сучасні тенденції та прогностичні можливості*. Збірник матеріалів МНПК. Київ: КНЕУ. 2019. С. 181-183.
13. Семенова К.Д. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № № 5-6. С. 77-82.
14. Усатюк В.В. та Мартиненко В.П. Напрями підвищення прибутковості підприємства. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/d62dfa97-7546-4778-8079-647a49416b35/content>
15. Каминський П. Д. Прибуток та рентабельність як показники ефективності діяльності підприємства. *Вісник Донецького університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*. 2016. №1.64. С.160-167.
16. Гайбура Ю. А., Загнітко Л. А. Прибутковість підприємства: поняття, фактори, резерви. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. №24 (2). С. 99-104.
17. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Фактори зростання прибутку підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №7 (34). С. 46-49.
18. Гарматюк О., Майорова І. Вибір і управління інноваційною стратегією промислового підприємства. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2019.

- Випуск 1(20). С. 77-87. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19mimspp.pdf>
19. Бівчар О.І., Редьква О.З., Гарматюк О.О. Organizational And Legal Security Of Business Trade Secrets. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2 (25). С. 355-361. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21voiktb.pdf>
20. Польовий В. М., Лукащук Л. Я. Інтенсифікація технології вирощування пшениці озимої. URL: <https://www.agronom.com.ua/intensyfikatsiya-tehnologiyi-vyroshhuvannya-pshenytsi-ozymoyi/>
21. Garmatiuk Oksana, Zakharkiv Iryna, Bakaliuk Oksana. Internationalization as a modern impetus for the development of the organization. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка: Науковий журнал. Вип. 11. Херсон: Видавничий дім «Гельветика».2022. С.12-15.
22. Краєвид (Пшениця озима). URL: <https://zemlerobstvo.com/product/krayevid-pshenitsya-ozima/>
23. Стручок В.С. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання «Безпека в надзвичайних ситуаціях». Тернопіль: ФОП Паляниця В. А. 2022. 156 с.
24. Техноекологія та цивільна безпека: навчальний посібник. Частина «Цивільна безпека» / автор-укладач В.С. Стручок. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А. 156 с.
25. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В.С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка і суспільство*. 2016. №3. С. 189 - 192.
26. Кучерява А. С. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2015. №40. - С. 38 - 41.
27. Мелень О.В., Холондач Ю.Ю. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»*: зб. наук. пр. темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. Х. : НТУ

«ХП». 2015. №25. С. 123 - 126.

28. Мелень О.В., Гарібян Т.А. Актуальність питань розробки напрямів підвищення прибутковості підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. №8. С. 91 - 94.

29. Лойко В.В. Е.С. Несенюк. Шляхи збільшення обсягу прибутку та підвищення дієвості управління прибутком промислового підприємства в сучасних умовах господарювання. *International scientific journal*. 2015. № 7. С.68-71.

30. Машлій Г.Б., Барчук С.І., Гарматюк О.О., Серединський В.Р. Оцінка прибутковості та прийняття оптимізаційних рішень на підприємстві / Світ наукових досліджень. Випуск 35: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 20-21 листопада 2024 р.) / за ред. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Тернопіль: ФОП Шпак В.Б. 2024. С. 41-43.

31. Гаватюк Л.С., Пілат А.К. Удосконалення системи управління рентабельністю як умова ефективного функціонування підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 2. С. 47–50.

32. Гайбура Ю.А. Прибутковість підприємств: поняття, фактори, резерви. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 24. С. 99–105.

33. Журавльова Т.О. Оцінка прибутковості вітчизняних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 9. С. 24–28.

34. Вовк О.М. та ін. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 37–44.

35. Воронкова Т.Є., Безпалько Н.Ю. Шляхи підвищення прибутковості підприємства в умовах нестабільного середовища. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 19. С. 42–44.